

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1900. Andra Kammaren. N:o 21.

Onsdagen den 14 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträde den 7 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

På hemställen af herr talmannen, som förmälde sig hafva angående tiden för omröstningarna samrådt med Första Kammarens talman, beslöt kammaren för sin del, att gemensamma omröstningar skulle onsdagen den 21 innevarande mars företagas i afseende å de voteringspropositioner, som då af kamrarne blifvit godkända.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig Kongl. Maj:ts nedannämnda propositioner:

med förslag till förordning angående minderårigas och qvinnors användande till arbete i industriellt yrke; och

i fråga om anordnande af fabriksinspektion under år 1901.

Och hänvisades förstnämnda proposition till behandling af lagutskottet samt sistnämnda proposition till handläggning af statsutskottet.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *C. Hj. Wittsells* i gårdagens sammanträde afgifna motion, n:o 162.

§ 5.

Föredrogos, men bordlades åter lagutskottets utlåtande n:o 26 och Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7.

Andra Kammarens Prot. 1900. N:o 21.

1

§ 6.

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

Till behandling förelåg till en början Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4, i anledning af väckta motioner om indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

I två särskilda inom denna kammare afgifna motioner hade hemstälts:

af herrar *C. Johansson* i Aflösa och *W. Bengtsson* i Häradsköp, i motionen n:o 12,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t från och med nästa års början till statsverket indraga de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster, samt af de influtna medlen låta utanordna hvad som till förbättrade anordningar å lägerplatserna pröfvas vara för manskapet nyttigt och af behovet påkalladt;

samt af herr *S. Söderberg*, i motionen n:o 129,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta vidtaga sådan utredning och framläggande af förslag, som afser att, så fort ske kan, till statsverket indraga de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster och af dessa utanordna nödiga medel, som äro för befäl och manskap erforderliga för byggnader och underhåll af nödiga hus vid lägerplatserna, eller bereda dem nödigt hyresbidrag.

I förevarande utlåtande hemställde utskottet,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t, efter utredning, taga i öfvervägande, huruvida icke de till truppförbandens s. k. marketenteri- och lägerkassor ingående, från marketentierörelsen å lägerplatserna härrörande inkomster skulle kunna till statsverket indragas, och af de inflytande medlen på framställning af vederbörande truppförbands chefer utanordnas hvad till förbättrade anordningar å lägerplatserna pröfvas vara för truppförbandet, särskildt manskapet, nyttigt och af behovet påkalladt.

Vid utlåtandet funnos fogade reservationer

af herrar *Centerwall*, *Gussing* och *Holmlin*, hvilka hemställt:

att herrar *Johanssons* och *Bengtssons* motioner icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda, samt

att herr *Söderbergs* motion ej heller måtte af kammaren bifallas; samt af herr *Magnusson*.

I fråga härom anförde

Herr Centerwall: Herr talman, mina herrar! Jag skall för ögonblicket inskränka mig till att yrka bifall till min med fleres reservation.

Ang. indragning till statsverket af des. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

Herr Johansson i Aflösa: Herr talman, mina herrar! Af den tabell öfver de särskilda truppförbandens marketenteri- och lägerkassors inkomster och utgifter, hvilken är bifogad det föreliggande betänkandet, framgår, att inkomsterna för förlidet år till nämnda kassor uppgått till icke mindre än 234,634 kronor 15 öre. Vill man sedan hafva reda på, huru dessa medel användas, så kan man inhemta detta genom det kongl. bref, som finnes intaget i detta utlåtande, hvaraf framgår, att desamma disponeras af truppförbandens chefer på ett enligt min tanke mycket fritt sätt, ty föreskrifterna i detta kongl. bref rörande ifrågavarande medels användande äro så ytterst tänjbara, att jag tror, att det af mig begagnade uttrycket är fullkomligt på sin plats.

Af denna tabell framgår vidare, att samtliga regementens behållning vid förlidet års slut uppgick till icke mindre än 146,070 kronor 89 öre, hvilket naturligen är deras behållning i reda penningar, depositioner och aktier m. m., hvartill kommer en mängd byggnader, hvilka i denna tabell icke kunnat upptagas af den anledning, att ingen fullständig redogörelse öfver dem förekommit i de räkenskaper, som varit för utskottet tillgängliga, med undantag af för några få regementen. Emellertid har det framgått af dessa räkenskaper, att deras i byggnader nedlagda kapital äfven är ganska betydligt. Så t. ex. uppgick för ett regemente byggnadernas värde till cirka 20,000 kronor, och samma regemente hade enligt ofvannämnda tabell, dessutom vid förlidet års slut en behållning af 30,172 kronor 92 öre, hvilka båda summor således tillsammans utgöra ett litet präktigt s. k. militärt fideikommiss.

Slutligen visar denna tabell att, under det att man på en del ställen har öfverflöd, man åter på andra har brist, och detta förhållande, hvilket jag för min del skulle vilja kalla ett stort missförhållande, har föranlett utskottet, att på grund af de i ämnet väckta motionerna hemställa, att en del af dessa medel måtte till statsverket indragas, nemligen de till marketenteri- och lägerkassorna inflytande, från marketentierörelsen å lägerplatserna härörande inkomster.

Denna enligt min tanke kloka åtgärd hafva reservanterna dock icke kunnat gilla, och de hafva uti sin vid utskottsbetänkandet fogade reservation angifvit orsaken dertill. Jag skall nu anhålla att få med några ord bemöta de af dem sålunda anförda skäl.

Reservanterna framhålla bland annat, att de icke vilja vara med om någon indragning till statsverket, därför att de anse, att, sedan den nu föreskrifna kontrollen några år hunnit verka, de

Ang. indragning till statsverket af des. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

anmärkningar, som nu förefinnas mot dessa kassors räkenskaper, skola vara borta. Det vill synas mig, som om uti detta visserligen sväfvande tillkännagivande det dock låge ett erkännande, att förvaltningen icke är sådan den borde vara, och jag för min del skall anhålla att få uti detta afseende fullkomligt instämma med reservanterna och tillika såsom min enskilda mening tillägga, att (Forts.) en fullständig planmessighet, reda och ordning med dessa kassors förvaltning icke kan åstadkommas med mindre, än att de underkastas granskning af så väl kammarrätten som Riksdagens revisorer.

En ständigt återkommande post i dessa räkenskaper, som synts mig väl högt tilltagen, har varit de stora utgifter man vid de värfvade regementena haft för fester och dylika tillställningar. Detta, säga reservanterna, bör icke gifva anledning till klander, därför att dessa fester ofta burit en fosterländsk pregel och derigenom gjort soldaten lämpligare för sitt kall. Hvad nu den fosterländska pregeln angår, tror jag, att, då man närmare i räkenskaperna studerar, hvilka utgifter man haft för dessa fester, man nog kan komma till en annan uppfattning, nemligen den, att det fosterländska elementet i dessa fester långt ifrån varit det öfvervägande. Och att soldaten skulle blifva lämpligare för sitt kall genom att deltaga i dylika tillställningar, kan jag för min del icke gerna tro.

Det må nu vara huru som helst med detta. Under alla förhållanden tror jag man tryggt kan påstå, att ganska mycket af de penningar, som användas till dessa fester, skulle kunna användas på vida nyttigare saker. Vi hafva lyckligtvis i detta afseende äfven flera regementen, som hafva visat vägen, jag tror det är, om jag icke minnes fel, tre eller fyra stycken. Hos dem utanordnas t. ex. icke så obetydliga belopp dels för manskapets pensionering och dels för undervisning i för manskapet nyttiga kunskaper. Jag tror för min del, att det är bättre att så handla, och anser dessutom, att om man både på ena och andra stället ville taga som valspråk: »festa så litet som möjligt, men lär så mycket som möjligt», så skulle derigenom vinnas goda resultat.

Om man kunde säga, att soldaten blefve lämpligare för sitt kall genom att deltaga i dessa tillställningar, skulle man också kunna säga, att den soldat, som icke deltog i dylika nöjen, blefve mindre lämplig för sitt kall; och det tror jag ingen vågar påstå, icke ens utskottets reservanter.

I reservationen påstås också, att man i motionerna uttryckt den förhoppningen, att intresset hos vederbörande skulle efter medlens indragning till statsverket svalna för upprätthållandet af dessa kassor. Jag kan icke veta, hvar i motionerna reservanterna kunnat finna något sådant. För min del har jag icke lyckats upptäcka, att hvarken jag eller de andra motionärerna der uttryckt en sådan förhoppning. Men om nu så skulle vara, att, genom den

reform utskottet föreslagit, vederbörandes intresse skulle komma att minskas för marketenterierna, öl- och vinhandeln, synes mig detta vara ett ytterligare starkt skäl för att utskottets hemställan måtte vinna framgång. Ty redan den omständigheten, att ett sådant intresse förefinnes hos vederbörande, tror jag är synnerligen olämpligt för vederbörande sjelfva och — jag tvekar icke att säga det — ovärdigt för staten.

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Gussing: Herr talman, mina herrar! I princip har utskottets flertal icke haft något att erinra emot, att truppförbandens chefer få uppbära och för det ändamål, som kongl. brefvet den 22 oktober 1897 fastslår, använda lägerkassornas inkomster, utan man har endast velat beröfva cheferna dispositionsrätten öfver de från marketenterierna härflytande inkomster. Att utskottets flertal härvid ansett sig handla i nykterhetens intresse, tror jag för alla vara klart och tydligt. Men huruvida de dermed gagna nykterhetens sak, det vill jag lemna osagdt. Nykterhetens förkämpar, hvilkas sträfvande jag skänker mitt varma erkännande, mitt fulla bifall, böra taga sig till vara för att ingripa på allt för många områden; taga sig till vara för skenet af att vilja ställa oss under förmyndare, att söka lägga en tvångströja på nationen, ty de skola derigenom mera skada än gagna nykterhetens sak. De skola derigenom förlora de sympatier de nu ega, de skola väcka till lifs en reaktion mot deras sträfvanden, och de skola från allt vidare kretsar mötas med ett »hands off». Herr talman, jag för min del finner, att det är klokt att låta truppförbandens chefer fortfarande såsom hittills disponera de medel, som tillhöra lägerkassorna. Jag tror, att den kontroll, som nu införts, är tillfyllestgörande, men jag har för min del ingenting emot, att den mera skärpes. På dessa skäl och under återopande af de skäl, som i reservationen anförts, vågar jag, herr talman, yrka bifall till reservationen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Holmgren: Jag föreställer mig, att det är den rigtiga taktiken, då man skall behandla en fråga, en sak, som föreligger till utredning, att den saken och ingenting annat diskuteras. Med andra ord, man skall göra sig den frågan: hvarom är här fråga? Diskussionen bör anknyta sig till saken såsom ett vått linne ansluter sig till den kropp, som det omgifver. I föreliggande fråga har utskottet företett en, som det vill synas, god utredning och arbetat berömvärdt för att skaffa sig material för sakens belysning. Men då det varit fråga om att beröra sjelfva saken, har icke ens utskottet mera än blott snuddat vid densamma. Här föreligger icke alls någon nykterhetssak. Den straffpredikan, som den ärade talaren på skånebänken gaf nykterhetsvännerna, var således enligt mitt förmenande fullt malplacerad. Ty hvarom är

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

här fråga? Jo, frågan är helt enkelt den, om den kassabildning, som här föreligger, är berättigad. Det vill säga, med andra ord, det gäller icke i första hand en förvaltningsfråga, utan frågan är: ega dessa lägerkassor rätt att existera? Det är sjelfva frågan. Och för att belysa denna sak skall jag tillåta mig att i allra största korthet på några hastigt försvinnande ögonblick taga herrarnes uppmärksamhet i anspråk, de herrars, hvilka icke ligga så nära intill en lägerplats som jag gör.

Vid den lägerplats, till hvilken jag är granne, gick det så till, att förr i världen, i den gamla goda tiden, fick en hustru besöka sin man med en liten mjölkstäfva och dermed bringa honom en helsning från hemmet, eller bakade hon en pannkaka och bar till honom. En bärplockande Ruth besökte då der någon Boas, som för henne var kär, och en och annan gumma och gubbe instälde sig för att afyttra någon vara till dem, som voro förlagda i lägret. I ordningens namn — och jag vågar icke, särskildt då jag befinner mig i närheten af min ärade granne herr general Ericson, bestrida, att det icke kanhända från hans och öfriga öfverstars och generalers synpunkt var riktigt — blef allt detta varuutbyte förbjudet, och i stället monopoliserades hela handeln, hela marketenterirörelsen i en enda persons hand. Jag vet icke, om herrar truppchefer eller chefer för truppförbanden möjligen tänkte sig, att någon rysk sågfilare kunde insmuggla sig i lägret under förklädnad af någon besökande soldathustru. Motiven till detta steg kan jag icke bedöma, men jag anser, att det var något strängt. Ty så vidt jag blifvit underrättad om förhållandena vid lägerplatserna i utlandet, så erbjudas der mycket större friheter åt besökande af allehanda slag att omsätta och afsätta sina varor. Emellertid, härmed vare huru som helst; säkert är, att detta monopol, som nu är lagdt i entreprenörernas händer, på ett ytterst betänkligt sätt ingriper i menighetens rätt att kunna köpa sina nödvändighetsvaror, i ty att det ligger i sakens natur, att dessa entreprenörer för att kunna betala så kolossala summor — vid Vestgöta och Skaraborgs regementen tillsammans 19,000 kronor, såsom herrarne kunna se här — måste hafva all handel i sina händer. Men deraf blir ovilkorligen följden, att entreprenörerna komma att bestämma prisen, som blifva så uppjagade, att de på lägret liggande få betala 3, 4 å 5 hundra procent. Det förefaller mig mindre korrekt. Och vidare är denna ölförsäljning i hytterna, hvaraf naturligtvis entreprenören har sin största vinning, endast att ockra på törsten. De äro så törstiga; han räknar på det faktiska förhållandet. Man kan icke tillbakavisa detta med att säga, att det blir deras sak, om de äro törstiga. Den som tager utskänkningsen på arrende, han räknar med det faktiska förhållandet. Han betalar denna stora summa, och han tager betaldt. För en butelj öl tager han 25 öre. Alla andra, som kunde vilja sälja svagdricka till de på lägret liggande, bojkottas helt sonika. Det är icke värdt, att någon bestrider, hvad

jag säger, ty jag känner saken; och der saken talar, der måste alla motsägelser tystna. Ingen får sälja något annat än entreprenören. Han utarrenderar rätten att hålla marketenteri; han bestämmer prisen. Folket måste taga sina varor hos honom och hos ingen annan.

Det förefaller mig, herr talman, som om sjelfva detta system icke kan försvaras såsom en rättslig beskattning, såsom en berättigad skatteform, och det är ur den synpunkten sedt som jag håller före, att lägerkassorna måste upphöra att existera.

Hvad nu beträffar utskottets betänkande och den kläm, som här föreligger, så anser jag, som jag redan i början af mitt anförande tillät mig nämna, att utskottet blott snuddat vid sjelfva saken. Beträffande reservationen åter synes det mig, som om herr Centerwall, hvilken i början af diskussionen yrkade bifall till sin reservation, allt för mycket decentraliserat hela saken, och kan således icke hans yrkande enligt mitt förmenande förtjena afseende. Då nu frågan föreligger i denna högst outredda form, tillåter jag mig dock tills vidare att, när utskottets hemställan åtminstone innehåller något i riktning af en lösning af frågan, yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Ericson: Jag får bekänna, att jag icke just var beredd, att denna fråga skulle tagas från den sida, som den siste ärade talaren tagit den. Han ogillade regementsförvaltningarna därför, att de — såsom han uttryckte sig — monopoliserade marketenterirörelsen, under det att i den gamla goda tiden så väl den ena som den andra kunde komma till lägerplatserna och afsätta sina varor, af hvad beskaffenhet de nu kunde vara. Jag tror knappast, att jag behöfver ingå i närmare besvarande af denna uppfattning; ty jag föreställer mig, att flertalet af herrarne väl skall vara af den åsigten, att det är mera anledning till ordning och skick, om för den handel och vandel, som vid lägerplatserna skall förekomma, reglerandet och bestämmandet af prisen sker af truppbefälhafvaren, än om detta skall vara öfverlemnadt åt allmänhetens godfinnande. Jag är — såsom herrarne kunna finna af det betänkande, som föreligger — icke främmande för denna fråga. Jag har, så att säga, väckt densamma till lif. Jag har sjelf varit regementschef och chef just för ett af de regementen, som hafva de största kassorna, nemligen Vestgöta regemente. Jag har således haft rik erfarenhet och fullkomlig kännedom om, hvilka betydande belopp dit inkomma, och jag har därför icke funnit det lämpligt, att dessa belopp skulle handhafvas af regementscheferna utan någon granskning eller tillsyn. Jag gick därför in till Kongl. Maj:t med framställning i frågan, och af denna framställning blef följden det kongl. bref, som finnes angifvet i detta betänkande. Huruvida detta kongl. bref varit så särdeles lyckligt för frågans lösning, det vill jag lemna osagdt. Min erfarenhet är den, att, sedan detta kongl. bref

Ang. indragning till statsverket af d. s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenterier och lägerkassornas inkomster m. m. utkommit, jag för min del funnit mera anledning att göra anmärkningar mot användningen af dessa kassor, än jag hade förut. Det kongl. brefvet har nemligen på åtskilliga håll blifvit missförstådt. Hvad nu sjelfva användningen af kassorna vidkommer, framhåller utskottet ganska detaljeradt de olika och mångskiftande sätt, hvarpå dessa kassor blifvit använda, och på det hela taget kan det sägas, att utskottet icke har några grava anmärkningar mot det sätt, hvarpå de användts, ehuru väl naturligtvis det icke är anmärkningsfritt. Jag instämmer fullkomligt så väl med motionären som med utskottets majoritet, då de allvarligt ogilla, att det förekommer vid ett eller annat regemente, att dessa medel användas till bidrag till officerarnes inqvartering. Jag beklagar, att någon regementschef tillåtit sig att använda dessa medel för ett sådant ändamål. Det är otvifvelaktigt oberättigadt. Det är naturligtvis ett stort fel, att det icke finnes inqvartering för officerarne på mötesplatserna. Men det är ett fel, som är från Kongl. Maj:ts och kronans sida begånget, och det är en sak, som icke skall rättas genom användande af medel från marketenteriekassorna.

(Forts.)

Likaledes finnes ett annat fel, som icke framhålls af utskottet, men som jag dock vill nämna, ty kanske äro mina åsikter i detta hänseende icke mildare, utan snarare strängare än utskottets. Jag ogillar nemligen, att dessa medel användas till expenser vid de olika expeditionerna. Det är ett fel, att staten icke tillhandahåller expensmedel, ty naturligtvis böra icke de olika militärbefälhafvarne bekosta allt hvad som erfordras för expeditionerna; detta är en statens affär, men icke skall man därför taga medel från marketenteriekassorna. Detta är två för hvarandra fullkomligt främmande saker, inkomster till marketenteriekassorna och expensmedel.

År 1899 inlemnades dessa kassors räkenskaper för andra gången till granskning af arméförvaltningen. Jag tror, mina herrar, att, såsom reservanterna säga, om denna granskning får fortgå under något år, dermed också skall utbilda sig en mera bestämd praxis och uppfattning om huru dessa medel rätteligen och lämpligen böra användas. Till följd af denna granskning torde utan tvifvel — såsom reservanterna säga — »de anledningar till anmärkning, som utskottet trott förefinnas vid vissa poster» — och som, jag vill tillägga det, visserligen också förekomma — »alldeles bortfalla».

Nu säger emellertid utskottet, att när en del regementen kunna reda sig med jemförelsevis mindre belopp för att tillfredsställa de behof, som förefinnas, så böra å andra sidan öfriga regementen likaledes kunna vara tillfreds med ett dylikt mindre belopp. Som en följd häraf kommer utskottet till den åsigten, att det lämpligaste så väl ur allmän som äfven ur regementenas synpunkt skulle vara, att dessa kassors inkomster indroges till statsverket och att derefter till regementena utanordnades de belopp, som verkligen skulle vara behöfliga för att tillfredsställa de behof, hvilka, efter hvad äfven utskottet erkänner, förefinnas vid regementena.

Jag vill nu uttala en från utskottets något afvikande uppfattning. Mig synes verkligen, att, om ett regemente med omsorg handhafver dessa kassor, det icke är alldeles obilligt, att regementet också får disponera ett något större belopp än det regemente, som möjligen med mindre omsorg och omtanke förvaltar dessa kassor.

Ang. indragning till statsverket af des. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

Jag ber likaledes att få fästa uppmärksamheten på, att det icke är så, som utskottet säger, nemligen att dessa inkomsters större eller mindre belopp icke hufvudsakligast beror af regementena sjelfva, utan beror på andra förhållanden, såsom t. ex. att regementet ligger i en folkrik trakt. Naturligtvis utöfvar detta ett visst inflytande, om regementet ligger i en folkrik trakt eller om det ligger i en aflägsen ort, der det finnes föga med folk, som kommer och helsar på manskapet. Men dessa kassors större eller mindre inkomst är i hufvudsak beroende dels af det sätt, hvarpå förvaltningen skötes, dels och framför allt af det pris, som af regementschefen sättes på ölet. Ty då den senaste talaren framhöll, att han känner så ofantligt väl till denna sak, enär han är bosatt så nära till Axvall, så ber jag få säga, att han kände mycket litet till dessa angelägenheter. Han framhöll upprepade gånger, att det är entreprenören, som fastställer prisen. Ingen af herrarne kan väl allvarligen tro, att en regementschef låter entreprenören bestämma prisen. Det finnes i marketenterierna — såväl på Axvall som, jag vågar nästan säga, på alla andra ställen — uppsatt en prislista med regementschefens namn under. Likaledes finnas derbredvid ordningsregler uppslagna. Jag känner nu icke så väl förhållandena utom min egen arméfördelning, men jag vågar bestämt tro, att detta är fallet i hela armén. Äfven dessa ordningsregler äro undertecknade med regementschefens namn.

I allmänhet torde äfven förhållandet vara det, att det icke tillåtes den civila befolkningen att begagna sig af marketenterierna. Emellertid kan man ju icke, utan att komma till orimligheter, helt och hållet neka den civila befolkningen tillträde till marketenterierna. Särskildt under söndagarne komma ju massor af folk och helsa på sina bekanta vid mötesplatserna. Icke kan man då säga, att en civil person icke får gå in i marketenteriet, utan naturligtvis får han följa med den eller de bekanta af truppen, hvilka han kommit för att helsa på. Allt detta står naturligtvis i ordningsreglerna angifvet så distinkt, som möjligt är. Naturligtvis är det mycket svårt att i detta afseende draga upp alldeles bestämda linier, och det kan ju därför mycket väl hända, att en civil slinker in utan att vara åtföljd af en militär. Men afsigten har i alla fall varit, att civila icke skola hafva tillträde till marketenterierna annat än då de äro i sällskap med militärer.

Jag sade, att jag anser det icke vara precis rättvist, att ett regemente, som handhafver dessa kassor med större omsorg, icke också får åtnjuta något större inkomst. Kassans ställning beror

Ang. indragning till statsverket af des. k. markelenterier och lägerkassornas inkomster m. m.

väl i hufvudsak på priset på ölet. Vid vissa regementen är detta pris satt till 25 öre pr helbutelj. Det är fallet, efter hvad också i betänkandet anföres, vid det regemente, för hvilket jag varit chef, nemligen Vestgöta regemente. Jag ber emellertid herrarne vara öfvertygade om, att lika litet jag som säkerligen äfven andra regementschefer, då de satt priset högt, gjort det för att i någon mån ockra på svagheten att dricka öl. Det har skett efter bästa öfvertygelse och i den tron, att med varans fördyrande man äfven skulle försvåra åtkomsten. Det är en gammal regel, att, när man vill, att allmänheten icke skall till öfverdrift bruka en vara, man söker fördyra densamma. Detta har äfven varit syftmålet här. Men det är mycket sant, att när priset satts så högt som till 25 öre, så har resultatet blifvit det, att inkomsterna ökats. Jag skall vidare tillåta mig meddela, att min tankegång såsom regementschef varit den att söka så småningom komma upp till en kassa på omkring 50,000 kronor. Jag tänkte, att det skulle blifva särdeles nyttigt för en blifvande regementschef, när man fått allmän värnpligt och våra värnpliktige skulle ligga inne ett helt år, att hafva ett par tusen kronor om året att disponera för att tillfredsställa de värnpliktiges nöjen och agrémenter i ett eller annat afseende. Min sträfvan var att komma upp till 50,000 kronor; såsom herrarne finna af betänkandet, utgör kassan i närvarande stund omkring 30,000 kronor.

(Forts.)

Nu säges det här i utskottets betänkande, att kassorna böra dragas in till arméförvaltningen. Jag tror icke, att detta är någon lycklig idé. Då skulle bestämmelser gifvas, huru dessa kassor borde handhafvas, och det hela ledas från arméförvaltningen. Det skulle tillkomma denna förvaltning att bestämma priset på öl, på smörgåsar, på kaffe o. s. v. Arméförvaltningen skulle utfärda en taxa. Jag tror emellertid icke, att det är lämpligt, att samma vara får samma pris i Luleå och i Ystad; utan allt detta bör otvifvelaktigt regleras efter förhållandena på de olika orterna.

Det är en olycksalig sträfvan, som här så ofta förekommer, att draga in allting till de centrala myndigheterna. Det är ett talesätt, som man hört sedan årtionden, att man skall decentralisera förvaltningen inom armén; men man kommer icke längre än till orden. Här föreligger nu en sträfvan att än ytterligare centralisera. Men nog bör väl denna frågas vederbörliga skötsel kunna öfverlemnas åt myndigheter, som äro lägre än de centrala.

Granskningen deremot må gerna — à la bonne heure — verkställas icke allenast af arméförvaltningen, utan, såsom utskottet framhåller, äfven af kammarrätten och statsrevisionen. Deremot har visserligen ingen något att invända.

Jag tror, som sagdt, icke, att det är någon lycklig idé att draga in dessa inkomster till statsverket.

Vidare framhålla reservanterna, att vi nu ha en komité, som arbetar på en ny lagstiftning angående försäljning af vin och

maltdrycker m. m., och att denna komité torde komma att i sitt utlåtande yttra sig äfven om utskänkingen på mötesplatserna. Detta kan nog icke lida något tvifvel, och det synes mig därför, att det är med fullt berättigande, som reservanterna anse det vara skäl att vänta, till dess man fått se hvad den nämnda komitén kan hafva att i denna fråga andraga. Likaledes föreligger en motion, som nu är under behandling af vederbörligt utskott, angående utskänkingen på mötesplatserna. Denna motion går i den riktningen, att kommunalstämmorna skulle ega att afgifva yttrande, innan utskänkningsrättigheter beviljas. Jag antager emellertid — detta är ett antagande, som jag tillåter mig göra; det är intet motderi — att tendensen i motionen, det syftemål, på hvilket motionären har sin blick riktad, är utskänkingens borttagande. Detta är ju en fråga, som också bör tagas i öfvervägande, och om man kommer in på den bogen, så förfaller ju helt och hållet betydelsen af hvad motionärerna i detta fall ifrågasatt.

På de skäl, som jag nu tillåtit mig uttala, och framför allt på de skäl, som af reservanterna anförts, hemställer jag om bifall till reservanternas yrkande.

Herr Holmgren: Med anledning af hvad den senaste, utaf mig högt ärade talaren yttrade, vill jag blott nämna, att jag är medveten om — ehuru han förklarade, att jag kände mycket litet till saken —, att jag är fullt medveten om hvilka stora förtjenster generalmajor Ericson såsom chef för Vestgöta regemente nedlagt just beträffande vården af dessa lägerkassor, hvarom man nu förhandlar. Långt ifrån således att underkänna detta, vill jag lemna herr generalmajoren allt möjligt erkännande därför; men den omständigheten kan naturligtvis icke utgöra hinder för att jag fortfarande håller på att jag temligen väl känner till saken.

Det förhållandet, att chefen för truppförbandet har satt sitt namn under den prislista, som hänger i marketenteriet — hvarom vi underrättades af generalmajor Ericson — hindrar icke, att det är riktigt hvad jag sade, eller att det är entreprenören, som bestämmer priset. Ty när det i januari är fråga om att uppgöra aftal om mathållning vid de respektiva regementena, så säger entreprenören: Jag betalar icke 19,000 kronor, om jag icke får sätta det och det priset på den och den varan; och då godkänner regementschefen detta för att kunna få den högsta möjliga betalning och inkomst för kassorna. Det är hela affären. Naturligtvis kan regementschefen icke heller öfvervaka, hvilket pris entreprenören vid olika tillfällen sätter på de varor, som han levererar till de särskilda marketentarna eller marketenterskorna. Jag håller således fortfarande på, att det ändock i sista hand är entreprenören som bestämmer priset, om också sjelfva listan är underskrifven af regementschefen. Jag kan därför icke heller återtaga mitt påstående, att jag har temligen reda på saken.

Jag vidhåller det yrkande, som jag förut framställt.

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenterier och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

Herr Styrländer: Gent emot den ärade talaren från Sköfde skall jag be att få påpeka, att det finnes lägerplatser, der utskänkning äfven får ega rum åt allmänheten. Så är åtminstone förhållandet vid Vesternorrlands regementes mötesplats. Denna utskänkingsrätt har der tillkommit trots kommunalnämndens protester deremot. Kommunalnämnden öfverklagade till och med beslutet härom hos Kongl. Maj:t, men Kongl. Maj:t fann ej skäl att dervid fästa afseende.

Det är ju alldeles gifvet, att de prislistor, den ärade talaren omnämnde, endast gälla för militären. Restauratören kan därför vid denna utskänkning uppskrorta allmänheten huru mycket han behagar.

Enligt min åsigt har utskottet träffat hufvudet på spiken, då det säger, att dessa afgifter tillika utgöra ersättning för rätten att utskänka vin och maldrycker. Icke annat än jag kan finna, åstadkommes genom denna utskänkning å mötesplatserna en slags beskattning, som helt och hållet är lagd i händerna på vederbörande regementschefer. Denna beskattning träffar ju i första hand restauratören, som skall betala summan, men i verkligheten träffar den naturligtvis manskapet och äfven allmänheten, när utskänkingsrätten jemväl är utsträckt till den. Enligt min mening är en sådan beskattning fullkomligt stridande mot maldrycksförsäljningsförordningens både anda och bokstaf. I vårt land har man icke velat vara med om beskattning, vare sig på tillverkningen eller försäljningen af maldrycker, antagligen, som jag tror, därför, att man anser maldrycker för en husbehöfsartikel och vill, att näringsfrihetsförordningens grundsatser skola i så stor utsträckning som möjligt gälla i fråga om dessa drycker. Att det här är fråga om en beskattning är otvifvelaktigt, och denna beskattning är så mycket betänkligare, som den är fullkomligt godtycklig. I utskottets betänkande se vi, att denna afgift, denna beskattning, som jag vill kalla den, vid ett par regementen uppgått till bortåt 10,000 kr. för år, vid ett annat, Norrbottens regemente, till 500 kr. och vid ett tredje till endast 25 kr. Den är således fullkomligt godtycklig, och någon enhetlighet gör sig dervid icke gällande, hvilket deremot skulle kunna ske, om bestämmelserna i fråga om lägerkassornas användning ändrades. Och det allra betänkligaste här vid lag är, efter min åsigt, att de personer, som till länsstyrelserna med af- eller tillstyrkande öfverlemnade ansökningar om dessa utskänkingsrättigheter, äro samma personer, som ensamma utöfva denna beskattningsrätt. Om någon sådan beskattning skall förekomma, bör den regleras af staten genom länsstyrelserna, ty det är, såsom en talare påpekat, högst betänkligt, att vederbörande, när de yttra sig om dessa rättigheter, måste taga hänsyn till huru stora afgifter de kunna få af restauratören. Endast den sidan af saken, som herr Holmgren påpekade, eller att det här är fråga om en beskattning, som fullkomligt strider mot maldrycksförordningens

grunder och mot alla rimliga grunder i vårt land, der vi tala om att Riksdagen allena utöfvar beskattningsrätten, är för mig tillräckligt skäl att vara med om utskottets förslag. Om dessa medel äro behöfliga för regementena, då är det väl bättre och värdigare, att staten direkt anvisar dem, än att låta regementena sjelfva på omvägar anskaffa dem. Då hela detta system, såsom också påpekats, är fullkomligt ovärdigt staten, tycker jag, att detta är ett ytterligare skäl för att söka åstadkomma någon ändring deri.

Ang. indragning till statsverket af des. k. markelentri- och lägerkassornas inkomster m. m
(Forts.)

Det är verkligen mycket frestande att ingå på en närmare granskning af reservationen, ty den är synnerligen egendomlig. Der ytras bland annat: »att mycket godt, som nu uträttas på chefernas personliga initiativ, skulle blifva ogjort, om det skulle behövas långa skrifverier för att utverka tillstånd dertill». Jag är fullständigt öfvertygad om, att jag icke är så varm beundrare af vårt högre militärbefäl som den person, hvilken skrifvit reservationen, men jag har dock till detta befäl det förtroendet, att, om någonting behöfves för truppernas bästa, den omständigheten, att derom skall göras anhållan hos Kongl. Maj:t, icke skall afskräcka dem från att vidtaga erforderliga åtgärder. Dessa skrifverier inskränka sig ju för öfrigt, åtminstone hvad cheferna vidkommer, till att de säga till om hvad de vilja hafva skrifvet och sedan derunder teckna sina namn.

Vidare säges i reservationen, att det torde vara skäl att uppskjuta förslag till åtgärder af den beskaffenhet, som motionärerna åsyfta, till dess en ifrågasatt förändrad lagstiftning angående försäljning af vin och maldrycker m. m. kan, sedan den i detta syfte tillsatta komitén slutat sina arbeten, komma under ompröfning. Jag anser emellertid, att detta just är ett skäl för Riksdagen att redan nu uttala sig om huru den önskar, att denna fråga skall lösas. Ty det är ingen hemlighet — det har stått att läsa i de allmänna tidningarna — att komiténs ledamöter ha mycket olika åsikter rörande frågans lösning. Ett uttalande af Riksdagen vore därför ett godt stöd för komitén, allra helst som denna fråga kanske icke ens kommer före i komitén, om icke påstötning derom göres på ett eller annat sätt.

Utskottets förslag är emellertid så hofsamt, för att icke säga beskedligt, att hvem som helst, som icke är rädd för att en utredning af frågan kommer till stånd, kan vara med derom. Utskottet hemställer ju endast, att det täcktes Kongl. Maj:t, *efter utredning, taga i öfvervägande* etc. Någon mera hofsam form kan man ju icke gerna tänka sig.

Jag anhåller därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Broström, Hammarström, Sjövall, Thylander, Ericsson* i Vallsta, *Berg* i Göteborg, *Pettersson* i

Ang. indragning till statsverket af de s. k. Södertelje, Wahlgren, Johansson i Öija, Jansson i Edsbäcken och Åkerlind.

marketerier- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Friherre Ericson: Herr talman, mina herrar! Med anledning af herr Holmgrens senaste yttrande ber jag att än en gång få betona den missuppfattning, hvartill han gör sig skyldig, då han vill påstå, att vi regementschefer satt ölpriset högt vid lägerplatserna i syfte att skaffa lägerkassorna så stora inkomster som möjligt. Jag säger med afsigt vi, ty jag har sjelf i egenskap af regementschef bestämt taxan till 25 öre för helbutelj. För egen del ber jag att häremot få inlägga min bestämda protest, och jag tror mig äfven kunna göra det å flertalets af öfriga regementschefer vägnar. Vårt motiv med att sätta ölpriset högt har endast varit att söka minska förbrukningen. Denna metod tror jag icke heller är felaktig; den har flere gånger rekommenderats här i kammaren, och den tillämpas för öfrigt i vår lagstiftning. Om vi i denna vår åtgärd misstagit oss, är en sak för sig, men vår afsigt dermed har, såsom sagdt, endast varit att söka minska förbrukningen och icke att skaffa några tusen kronor till i lägerkassorna. Hvad jag nu yttrat ber jag äfven att få rigta mot den siste ärade talaren, som uttalade sig på enahanda sätt som herr Holmgren.

Den föregående talaren nämnde också, att vid Vesternorrlands regementes mötesplats utskänkning egde rum äfven åt civila personer. Naturligtvis vill jag ingalunda bestrida detta. Jag har icke heller i mitt förra yttrande bestridt, att det möjligen kunde finnas lägerplatser, der något sådant förekomme, men jag tror dock, att vid de flesta regementenas mötesplatser utskänkning åt civila icke är tillåten. Jag beklagar, att så icke är förhållandet på alla platser. Enligt min åsigt bör det i ordningsreglerna för marketenterierna intagas ovilkorligt förbud för utskänkning åt civila personer.

Herr Nordin i Hammerdal: Herr grefve och talman, mina herrar! Att det dels i fråga om sättet för anskaffning af medel till de s. k. lägerkassorna och dels i fråga om deras användning icke för närvarande är i allo väl bestämdt, tycker jag, att vi alla kunna vara med om att erkänna. Ojemnheten i dessa kassors belopp är så stor, att, då det vid ett regemente i denna kassa influtit ända till 4,000 å 5,000 kronor och mera dertill för år, det vid ett annat regemente icke influtit mera än 25 kronor och vid ett tredje åter ingenting alls. Nu vill jag icke garantera för att de uppgifter, vi i detta afseende inom utskottet haft tillgång på, varit i alla delar tillförlitliga. Så ingick t. ex. vid ett utskottssammanträde underrättelse, att en marketeteriidkare på Gotland, i stället för att till lägerkassan inleverera den för rörelsens bedrifvande betingande afgiften, fått betala största delen deraf direkt till en af regementets fordringsegare. I följd deraf har egendomligt nog,

jag vågar säga det, denna inkomst alldeles gått förbi kassan; och tydligt är, att den också i fråga om utgifter måste ha gått förbi kassan. Detta förhållande angifver tydligt, att det nu icke är som det borde vara; dels är det beklagligt ojemnt med inkomsterna, dels föras räkenskaperna så, att det är alldeles omöjligt att fullt kunna lita på dem, hvilket herrarne kunna finna utaf det af mig omnämnda förhållandet. Detta gälde dock blott ett regemente. Flera sådana måste ovilkorligen finnas, ty vi ha ju regementen, der det icke är upptaget ett enda öre i inkomst från marketenterierna. Skola vi då tro, att det fins regementen, som ej hafva marketenterier, eller som hafva marketenterier, men alls ingen inkomst af dem? Nej, ingalunda. Något besynnerligt måste det vara, men för utskottet var det omöjligt att utreda, hvar denna besynnerlighet ligger. Rörande Gotlands regemente har chefen sjelf i utskottet upplyst om, att en stor del af regementets inkomster af marketenteriet ej har blifvit bokförd, utan att den har blifvit utbetald till en person, som hade att fordra af regementet — för hvad kan jag icke minnas.

Nu kastas en vädlig skugga på oss, som arbeta på att få kassorna indragna till staten. Ja, först och främst vill jag nämna, att det ej har varit utskottets mening, att hvad som hittills är samladt af de olika regementena skulle indragas till staten. Meningen är, att de årliga inkomsterna hädanefter skola indragas och sedan af vederbörande tilldelas hvarje regemente i lämpliga proportioner. Detta betraktas nu med mycket oblida ögon af somliga. En — i reservationen — säger, att »innersta kärnan» af hvad vi åsyfta — jag vet verkligen icke huru många kärnor det fins i ett utskottsbetänkande, men den allra innersta kärnan skulle nu vara, att vi vilja göra något för nykterheten. Om detta säger han hvarken ondt eller godt, men af sammanhanget kan man märka, att det förra måste åsyftas.

En af talarne har sagt, att icke är vårt syftemål att skapa ordning och reda i detta fall, utan vårt syftemål är att kasta en tvångströja på hvarje institution i staten, så att man icke skall få supa och ha det så fritt som man önskar. Jag lemnar emellertid frågan om den innersta kärnan och omdömet om tvångströjan åt sitt värde. Det må stå för deras skull, som yttrat det.

Efter hvad jag framhållit ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herrar *Ericsson* i *Ahlberga* och *Norberg* instämde häruti.

Herr *Magnusson*: Jag ber att som min mening få framhålla, att inom utskottet man ej erfarit annat, än att lägerkassornas inkomster i det allra väsentligaste användas till förbättrade anordningar för manskapet.

Jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Ang. indragning till statsverket af des. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Herr Bengtsson i Häradsköp: Herr talman! Jag ber att få säga några ord om förhållandena på den lägerplats, som jag närmast känner till.

Före år 1892 betalades 500 kronor i arrende för marketenteri-rörelsen, men då förefans frihet för civila att sälja svagdricka, mjölk och bröd till manskapet vid kokhusen eller mathallarne. Nu har arrendesumman sprungit upp till 3,000 kronor, men nu är denna de civilas försäljningsfrihet borttagen, och hela rörelsen är centraliserad vid marketenteriet. Säsom exempel vill jag nämna, att en bagare måste till entreprenören af marketenteriet betala 300 kronor för att under mötestiden få sälja bröd till manskapet.

Hvad köksaffallet beträffar, såldes detta före 1892 af dag-korporalerna, och de medel, som inflöto härför, utdelades till manskapet pr man. Nu säljes det i stället af en dertill beordrad officer, som hvarje afton håller auktion på affallet. Detta inbringar på det ifrågavarande regementet en 16—1700 kronor, som tillfalla marketenterikassan. Denna har äfven en annan inkomst, nemligen hyran, som erlægges af kringresande teatersällskap m. m., cirka 1,000 kronor. Vid den mötesplats jag åsyftar uppgår hela inkomsten till en summa af omkring 6,000 kronor pr år. Då jag förut instämt med min medmotionär uti hans anförande i denna fråga, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Eklund i Stockholm: Med anledning af hvad den ärade representanten från Sköfde anförde ber jag att få betona, att utskottet ej ifrågasatt hela kassornas indragning, utan blott en del af deras inkomster, nemligen den del, som härflyter från marketenterierna. De skäl, som utskottet haft för att framställa detta yrkande, hafva här allaredan blifvit betonade, och jag ber att få understryka, att just den omständigheten, att man måste betrakta hyresafgifterna för marketenterierna icke endast säsom hyror, utan äfven säsom afgifter för sjelfva rätten att utskänka vin och maldrycker, varit en bestämmande orsak till utskottets framställning.

Jag vill icke, då från flera håll detta motiv och andra synpunkter för utskottets yrkande blifvit framställda, närmare inlåta mig på att angifva utskottets skäl.

Deremot vill jag, med anledning af ett yttrande af den ärade representanten från Sköfde, be att få säga några ord. Han påpekade säsom något önskvärdt i fråga om nu föreliggande sak och äfven i andra afseenden, att största möjliga decentralisation måtte åstadkommas. I ett annat stort statens verk, som mycket väl bör kunna jemföras med militärförvaltningen — jag menar statens jernvägar —, är frågan om utskänkningens ordnande vid jernvägsstationerna icke decentraliserad, utan centraliserad hos kongl. jernvägsstyrelsen. Mig synes, att om jernvägsstyrelsen kan ordna denna fråga för hela landet, så bör äfven arméförvaltningen kunna

det, och jag är för min del fullt öfvertygad om, att det skulle — såsom också utskottet anført — bidraga till mera enhet i förhållandena ute på lägerplatserna.

Samme ärade representant påpekade äfven, att åsättandet af de högre prisen uteslutande skulle bero på den omständigheten, att man önskade så ringa konsumtion som möjligt. Detta hans påstående förefaller dock egendomligt, när man tager i betraktande, att vederbörande år från år ökat afgifterna för marketenterirättigheterna. Man har sålunda mycket väl, synes det mig, kommit till klarhet om, att de högre prisen icke haft denna verkan, all denstund man kunnat öka afgiften för marketentarna.

Jag vill också bedja att få stryka under hvad samma ärade representant anförde — och han är ju i det fallet fullt kompetent, som alla måste erkänna — nemligen att oegentligheter faktiskt föreligga. Det är också hvad utskottet funnit på grund af den undersökning, utskottet vidtagit. Enär sådana oegentligheter föreligga, och enär det alldeles odisputabelt skulle inverka icke blott till ordningens befrämjande, utan äfven till att bringa reda i dessa kassors förvaltning, och enär man äfven skulle kunna vinna — hvad som synes mig vara mycket önskvärdt — nemligen tillfälle att bereda de truppförband, som för närvarande hafva det ganska illa stäldt i ekonomiskt afseende, åtskilliga fördelar, om utskottets förslag blefve antaget, ber jag att få yrka bifall till detsamma.

Herr Söderberg: Herr talman, mina herrar! Då jag är en af motionärerna i den här föreliggande frågan, må det då tillåtas mig att säga några ord, ehuru diskussionen kanske dragit ut väl långt på tiden.

Såsom herrarne behagade finna, har utskottet gjort ett yrkande, som något afviker från motionärernas. Jag tror, att det vore välbetänt och godt, om vi något närmare tänkte på innebörden af de olika klämmarna. I motionärernas kläm föreslås att indraga hela marketenteri- och lägerkassornas inkomster till statsverket. Efter den utredning, som utskottet verkställt, har det kommit under fund med, att det mycket väl skulle kunna låta sig göra att skilja på dessa kassor. Jag kan icke alls finna, att reservanternas uttrycka sig lyckligt, då de säga, att en sådan delning af kassorna skulle leda till en »inveckling af truppförbandens ekonomiska förvaltning», allra helst då utskottet i den tabell, som återfinnes i betänkandet, mycket väl har kunnat skilja på de olika inkomstposterna. Efter den utredning, som utskottet har åstadkommit på grundvalen af det rika material, som stått det till buds, anser jag också — som jag nyss sade — det vara mycket förståndigt att sålunda skilja på dessa kassor. Jag skulle därför vilja hemställa till kammaren att biträda utskottets hemställan; jag gör detta därför, att jag anser det vara större skäl att så förfara än att biträda vårt yrkande i motionerna.

Ang. indragning till statsverket af des. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Ang. indragning till statsverket af des. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

Hvad jag särskildt i min motion velat framhålla, det är någonting, som också under debatten här flere gånger blifvit vidrördt, nemligen att statsmagterna böra se till, att rättmätiga behof blifva tillgodosedda på de olika lägerplatserna, utan att ockra på en last på detta sätt, som är ovärdigt och bör vara ovärdigt staten och statens intressen. Det kan ju icke vara förenligt med billighet att på detta sätt förskaffa sig inkomster, som — enligt hvad vi nyss hörde från denna plats — om några år kunna springa upp till en summa af 50,000 kronor; för närvarande var kassans storlek 30,000 kronor, men talaren hoppades att inom några år få upp den till 50,000 kronor. Det sätt, hvarpå dessa kassor bildas, säger jag, att så beskatta den fattiga beväringsskassen och de värnpligtige, kan ej vara förenligt med billighet och rättvisa.

Under förhoppning att kammaren ville ansluta sig till utskottets hemställan, ber jag att få framställa yrkande om bifall till detsamma; jag hoppas på samma gång, att Kongl. Maj:t icke försummar att se till, att de verkliga behof, som förefinnas både hvad officerare och manskap beträffar, må blifva tillgodosedda på ett annat sätt genom anordningar vid lägerplatserna, ett annat sätt, som är staten mer värdigt än det nu rådande.

Herr Centerwall: Herr talman! Jag ämnar icke ett ögonblick i onödan förlänga denna diskussion, som — att döma af hvad nu försiggår i kammaren — synes redan hafva varat allt för länge; men det är för mig, i den ställning jag till frågan och dess utredning intager och då jag undertecknat betänkandet, alldeles nödvändigt att yttra mig, på det ingen måtte få den föreställningen, att jag skulle hafva blifvit rädd för alla de stora ord, som här i dag yttrats. Jag står fortfarande fullkomligt för reservationen, så mycket hellre som jag och mina medreservanter just genom vår reservation tro oss hafva gjort nykterhetsaken en tjänst. Innan jag går in på det ämnet, ber jag dock att få bemöta några yttranden, som här fälts och möjligen kunde komma att utöfva inflytande på kammarens beslut.

En ärad talare på stockholmsbanken frågade, hvarför man ej kunde centralisera dessa kassors förvaltning lika väl som exempelvis jernvägsstyrelsens förvaltning centraliserats. Nej, den förvaltningen har icke centraliserats, utan värtom under de senare åren decentraliserats — vi ha båda varit med om det beslut, hvarigenom en stor del af jernvägsstyrelsens dittillsvarande åligganden öfverlemnades till distriktsförvaltningarna; och detta kallar jag en decentralisation.

Min ärade vän på vesternorrlandsbanken tyckte det vara ett hårdt tal, när vi reservanter säga, att regementscheferna, om de ej längre finge fritt röra sig med dessa medel, skulle genom de långa skriferierna komma att afskräckas från att göra hvad godt de kunde. Jag vill då fästa uppmärksamheten på, att det i vissa

fall skulle, till följd af dylika skrifverier, blifva alldeles omöjligt att vidare göra något. Det fins nemligen något, som heter extra förplägning under utmarscher — detta betyder *icke* starka drycker, ty om man går igenom verifikationerna för truppförbandens lägerkassor, finner man, att dermed i de flesta fall afses smörgåsar, kaffe, svagdricka och blott någon gång ett glas öl. Jag tror nu för min del, att gossarne kunna godt tåla vid detta enda glas öl. Emellertid, man ger dem denna förplägning för att på sådant sätt göra de ansträngande utmarscherna litet lättare och angenämare, än hvad kronans visserligen säkra, men knappa kaka kan åstadkomma, en kaka, som gifvetvis kännes ännu knappare än vanligt just vid dylika tillfällen. Nu beslutas dessa utmarscher ofta först dagen förut, enligt hvad jag förvissat mig om; hur skulle det då vara möjligt att hinna ens telegrafera och få svar från arméförvaltningens intendentsdepartement?

Herr Styrländer anmärkte vidare mot reservanternas motivering, att vi skulle hafva på något sätt missbrukat maldrycks-komiténs namn och skjutit den framför oss som ett de obotfärdiges förhinder. Ja, det är mycket sant, att, såsom den ärade talaren sade, det nog skulle vara bra för maldryckskomitén eller vissa af dess medlemmar att få ett uttalande från Riksdagen eller dess ena kammare, som innebure en öppen fullmagt; men jag tror, att komitén kan och kommer att taga frågan i öfvervägande ändå, i synnerhet som den redan förut, ehuru i annan form, varit föremål för behandling af Andra Kammaren. År 1897 väcktes nemligen af herrar Sjöberg och Karl Johansson m. fl. motion om förbud mot utskänkning å lägerplatser under sön- och helgdagar; och denna motion träffar just frågans kärna, ty det är egentligen å sådana dagar det går åt något större mängder af starkare maldrycker. Tager man bort utskänkningen å sön- och i helgdagar, står det endast kvar den vanliga förtäringen från stamtruppens och beväringens sida, och den är ganska måttlig; och att neka kronans krigare ett glas öl, är att gå för långt, tycker jag.

En ärad talare yttrade sig om regementsfesterna och klandrade dem. Ja, om man tror, att det är dryckesfester, der det går till ungefär som på en nationssal, då har man möjligen rätt att klandra dem. Men sådana äro de alls icke! Jag har, så godt jag kunnat, gått igenom redogörelserna för dessa fester, och hvad är det, som der debiterats? Möjligen någon gång en liten summa för punsch — jag vill minnas, att vid ett truppförband å tusen man köpts punsch för 64 kronor och några öre; men jag hemställer till kammaren, om någon kan tro, att denna traktering varit så riklig, att någon af manskapet kunde bli berusad deraf — det blir 6,4 öre per man, om man delar ut det på dem alla.

Men hvad sker då vid dessa fester? Jo, der går mycket oskyldigt till. Regementet eller kompaniet eller batteriet eller squadronen samlas i sin lokal, och der håller dess chef ett tal. Detta

Ang. indragning till statsverket af de s. k. markelentier- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Ang. indragning till statsverket af de k. markelentern och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

tal innebär vanligen en påminnelse om betydelsen af den högtid, som ger anledning till festen, och detta kan ju icke vara ur vägen; möjligen läggas dertill äfven några ord om att soldaterna böra tänka derpå, att de ha ett fosterland, värdt att hållas dyrt och kärt, och som de följaktligen böra vara villiga att försvara. Sedan kommer då vid julfesterna å de värfvade truppförbanden en liten julklappsutdelning åt de stackars gossarne, som få fira högtiden fjerran från hemmet. Sedan ha vi vid alla truppförband midsommarfesten med dans kring majstången; och icke kan väl deri ligga något ondt. Det går då till så — åtminstone har det under de senare åren varit fallet vid Helsinge regemente — att någon officer, som dertill är villig och lämplig, håller ett fosterländskt tal.

Jag vet nu icke, om det möjligen är detta ord »fosterländskt», som skorrat illa i åtskilliga absolutisters öron; men skulle så vara, så är jag af en helt annan mening. Jag tror, att, om soldaten skall kunna göra sin pligt, han aldrig kan för ofta blifva påmind om skyldigheten att försvara sitt land. För mig är nemligen fosterlandskärleken icke något dunkelt, som sväfvar »i det blå», såsom det heter, utan det är något af det mest reelt stora och den enda trygga grund för så väl den enskildes som statens väl.

Herr Holmgren skulle kanske vilja säga, att detta icke hör till saken. Ja, det är möjligt, men det hör åtminstone lika mycket dit som de sågfilare, han talade om.

För att så komma till sjelfva »saken», nemligen de här lemnade redogörelserna och siffrorna, voro vi alla inom utskottet ense om, att här förefinnes åtskilligt »anmärkningsvärdt», som det heter, och att räkenskaperna ofta borde kunna erhålla en bättre form. Jag tror mig emellertid icke begå någon indiskretion, om jag säger, att arméförvaltningen torde vara af samma åsigt och vill söka åstadkomma en ändring till det bättre.

År det åter fråga om användningen af dessa medel — hvarpå jag just nyss gifvit några exempel — så tror jag, att man kan vara ense om, att inga som helst »skriande» missbruk förekommit, utan att medlen på det hela taget riktigt blifvit disponerade. Jag medger att det ibland ej har sig så lätt att se, hur de användts, hvilket ock gifvit anledning till ett misstag i betänkandet, då vi nemligen der uppgifvit, att vid ett artilleriregemente till tidningar under ett år användts 740 kronor. Detta var icke sant, men hvad är anledningen till vårt misstag? Jo, i den verifikation, som först företeddes, stod 740 kronor till »tidningar m. m.», qvitterade af battericheferna. I anledning af framställd förfrågan infordrades emellertid af vederbörande tjänsteman i arméförvaltningen regementschefens förklaring; och af denna förklaring, hvilken inkom först sedan betänkandet var justerat och tryckt, framgick, att af berörda 740 kronor endast 250 kronor och några ören åtgått till tidningar, medan återstoden användts till julklappar och mycket annat. Naturligtvis var denna post verifcerad på ett högst olämp-

ligt sätt, då ju blott en mindre del af summan åtgått till tidningar; derom kunna vi ju vara ense. Men den innersta kärnan — jag ber en föregående ärad talare om ursäkt, att jag fortfarande anser detta uttryck förenligt med godt svenskt språkbruk — den innersta kärnan af motionerna är dock, såsom reservanterna påpekat, icke en förvaltningsfråga, utan en nykterhetsfråga. Och vilja då vi reservanter icke nykterhet? Jo, visserligen; vi hafva nog hvar i sin mån här i Riksdagen och annorstädes bidragit till nykterhetsakens framgång; men vi vilja icke, att nykterhetsvännerna skola, så att säga, kasta stenar i sin egen väg, och vi vilja ej heller se dem gå bakvägar under någon »skyddande förklädnad». Vill man här nykterhet, hvarför skall man då låtsas begära en ändring i vissa kassors förvaltning? Bättre vore då att handla som motionärerna af år 1897; de gingo rakt och klart på saken. Och det vill jag säga — skulle här någon motionär begära en strängare kontroll öfver marketenterierna på de olika truppförbanden, är det mycket möjligt, att jag vore med derom. Men då ser man också saken ren och klar framför sig utan att gå någon, om än så liten, omväg. Som alla omvägar äro för mig och, jag tror äfven, för mina medreservanter temligen misstänkta, har jag velat påpeka detta.

Det är således af de skäl, jag här anført — kanske för svagt, kanske för ordrikt, men af fullaste hjerta — det är af dessa skäl och icke af någon afvoghet mot de *berättigade* nykterhetssträfvanterna, som vi reservanter funnit oss befogade att yttra oss, som vi gjort.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Jag skall på förhand tillkännagifva, att jag icke länge skall upptaga kammarens tid. Jag begärde ordet hufvudsakligen därför, att reservanterna i sista stycket af sin motivering säga, att frågan borde uppskjutas, till dess »den i detta syfte tillsatta komitén slutat sina arbeten»; och detta skäl har äfven här under diskussionen åberopats af några bland de talare, som förordat bifall till reservationen. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på, att maltdryckskomitén ej har det ringaste med denna fråga att göra; den har ej af Kongl. Maj:t erhållit något som helst uppdrag att ingå i någon pröfning af dessa lägerkassors förvaltning. I maltdrycksförordningen förekommer ju ej ett enda ord om dessa marketenteri- och lägerkassor; och då kunna herrarne mycket väl förstå, att maltdryckskomitén ej kan egna ett enda ord åt dessa kassor och deras förvaltning.

Jag ber dessutom att få fästa uppmärksamheten vid en annan sak, som synes mig göra reservationen nästan oantaglig. Reservanterna säga nemligen i näst sista stycket af motiveringen, att »utskottet anser dock, att en sådan delning af kassorna skulle innebära en godtycklighet och ej leda till förenkling» etc. Jag må verkligen säga, att det synes mig vara ett för starkt misstroende-

Ang. indragning till statsverket af des. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Ang. indrag-
ning till stats-
verket af de s. k.
markententri-
och läger-
kassornas in-
komster m. m.
(Forts.)

votum mot Kongl. Maj:t, då man påstår, att Kongl. Maj:t skulle godtyckligt fördela dessa kassar, om de indragas till statsverket.

Det synes mig sålunda icke vara lämpligt, att Andra Kam-maren bifaller reservationen. Vill kammaren afslå utskottets hem-ställan, må den det göra, men icke bör den, enligt min åsigt, bi-falla en reservation sådan som den föreliggande.

Men då jag nu har ordet, skall jag be att få framställa en fråga till den ärade representanten från Sköfde, som jag har fullt förtroende till och som känner till denna sak. Han sade, att det är riktigast att låta regementscheferna uppställa ordningsreglerna, hvilket — ehuru jag ej mycket förstår mig på den saken — också jag anser vara riktigt. Så mycket förstår jag dock, att detta är nödvändigt. Men jag vill äfven veta, om det också är nödvän-digt, att dessa ordningsregler skola vara så affattade, att en person får monopol på all försäljning på lägerplatsen. Skulle de ej kunna affattas så, att äfven andra personer skulle kunna få sälja mjölk, svagdricka och bröd utan att därför behöfva erlægga dessa 300 kr. till marketentaren blott för rättigheten att få sälja bröd och dylikt. Det förefaller, som om ej derigenom några ordningar behöfde uppstå.

Det var en af reservanterna, som sade, att utskottets förslag afsåge att lägga en tvångströja på nationen. Jag tycker deremot, att de förhållanden, som nu — i enlighet med de upplysningar vi fått, för så vidt de äro riktiga, hvilket jag ej har någon anledning att betvifla — existera på exercisfälten, just innebära, att en tvångströja lägges på manskapet. Ty att på detta sätt neka man-skapet att köpa sina förnödenheter, der det kan få dem billigast, är verkligen orimligt och stridande så väl mot den allmänna me-ningen som mot våra lagar och författningar. Ty konkurrens är ju tillåten äfven i vårt land, liksom i andra länder. Jag skulle därför önska höra, om det ej skulle gå an att få dessa ordnings-regler så affattade, att manskapet kunde komma i tillfälle att köpa sina nödvändighetsvaror äfven på annat håll, der de ej behöfde be-tala högre pris än de i orten gängse.

Det sades äfven, att man satt priset på öl till 25 öre, i afsigt att manskapet skulle konsumera mycket måttligt deraf. Det finnes ej någon anledning betvifla, att afsigten verkligen varit denna. Men det är alldeles gifvet, att, om man ej på samma gång till-handahåller manskapet äfven andra, svagare maltdrycker äfvensom läskedrycker, det i alla fall blir tvång för manskapet att köpa detta dyra öl. Om man deremot tillhandahåller manskapet äfven andra drycker, hvarmed det samma kan släcka sin törst, och det ej möter något hinder att sälja dessa drycker till billigt pris, så tycker jag ej, att man kan göra någon anmärkning mot det dyra ölpriset.

Med anledning af hvad jag nu sagt och då jag anser, att re-servationen är alldeles omöjlig, skall jag be att få förena mig med dem, som yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Eklund i Stockholm: Den anmärkning, som den ärade representanten från Söderhamn riktade mot mig, skall jag be att få tillbakavisa. Jag vet ej, om jag möjligen uttryckte mig något ofullständigt eller om sagde talare missförstått mig; men han borde ha förstått, att jag icke syftade på den allmänna förvaltningen af de medel, som tillhöra statens jernvägar, utan att jag syftade på det faktum, att kongl. jernvägsstyrelsen, enligt gällande förordning angående försäljning af vin och maltdrycker, kokadt kaffe m. m., har rätt att utfärda bestämmelser rörande restaurationsväsendet vid jernvägsstationerna uti landets olika delar. I detta fall är sålunda denna sak centraliserad hos jernvägsstyrelsen, och då borde den äfven kunna vara det hos arméförvaltningen, så att den kunde utfärda allmänna bestämmelser beträffande pris, tid för utskänkning m. m. för marketenterierna å lägerplatserna.

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Herr Centerwalls mycket fosterländska anförande i öfrigt anser jag ej höra till den föreliggande frågan, ty jag kan ej förstå, hvarför man ej skulle kunna framhålla för soldaterna deras pligt att försvara fäderneslandet, äfven om en del af de här omtalade kassornas inkomster skulle ingå till statsverket.

Hvad vidare angår herr Centerwalls tal om, att det skulle vara i så hög grad önskvärdt, att soldaterna, när de äro ute på marscher, måtte få s. k. extra förplägning, och att, om utskottets förslag nu skulle antagas, något sådant ej vidare skulle komma i fråga, så vill jag säga, att detta är ett fullständigt hugg i vädret. Ty naturligtvis kunna sådana extra förplägningar allt fortfarande förekomma, och detta utan något det minsta skrifveri till vederbörande, ty till regementschefernas förfogande skulle ju fortfarande finnas kvar mer än $\frac{1}{3}$ af hvad de nu förfoga öfver; och jag tror för min del, att så mycket har hittills icke i allmänhet användts till extra förplägning. Denna $\frac{1}{3}$, som skall stanna kvar i kassorna, kan sålunda fortfarande användas för det nyss omnämnda ändamålet. Det har aldrig i världen varit utskottets mening att förmena manskapet denna uppmuntran, utan man har, just med tanke på detta, velat lemna kvar till regementschefens förfogande en väsentlig del af inkomsterna, och just den del, som man kan anse mera direkt och alldeles oförtydbart böra tillkomma manskapet. Jag vidhåller mitt yrkande.

Häruti instämde herr *Wavrinsky*.

Herr Styrländer: Jag förstår sannerligen ej utskottets ärade ordförandes ängsliga ifver att söka påtvinga oss, att detta skulle vara en nykterhetsfråga. Jag åtminstone har ej uppfattat frågan så, och jag hänvisar till mitt förra yttrande, der jag tydligt framhöll, att detta är en beskattningsfråga, från min synpunkt sedt, och jag betraktar den fortfarande så.

Jag kan ej heller inse, att det skulle blifva omöjligt att gifva

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenterier och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

manskapet förfriskningar eller bereda detsamma särskilda förströelser, om man skulle behöfva begära Kongl. Maj:ts tillstånd att använda pengar till detta ändamål. Detta kunde man ju göra på förhand, t. ex. begära tillstånd för ett års möten i sänder. Det vore lätt att arrangera saken på detta sätt, särskildt om de ändringar godkändes, som utskottet föreslagit, ty då skulle äfven de regementen, som ha små kassor, i hvilka kanske ej mer än 25 kronor pr år inflyta, också få godt deraf.

Herr Centerwalls myckna tal om fosterlandskärlek lemnar jag derhän, och jag ber endast att få säga honom, att jag för min del gör anspråk på att vara en lika fosterlandsälskande man som han; men skall fosterlandskärleken betingas deraf, att man till en administrativ myndighet utlemnar en beskattningsrätt, som Riksdagen ensam trots sig ega, ja, då divergera våra åsichter ganska betydligt.

Herr Waldenström: Herr talman, mina herrar! Det gör alltid på mig ett obehagligt intryck, när en talare här i kammaren uppträder och säger, att diskussionen redan har blifvit allt för lång; och jag känner mig vid sådana tillfällen alldeles särskildt böjd för att uppskörta mig till att hålla ett mycket långt föredrag för att gifva honom en liten lexa. Det tillkommer ej någon af kammarens ledamöter att på detta sätt söka lägga band på yttranderätten, en rätt, som tillkommer kammarens samtliga ledamöter, om de ock vilja hålla på att tala om en fråga ett helt dygn. En rektor vid ett allmänt läroverk kan säga till sina elever: »tyst, pojkar», men det får man ej säga till kammarens ledamöter.

Denna fråga har kanske ej så stor betydelse för somliga af kammarens ledamöter, men för mig och åtskilliga andra är den af ganska stor vikt. — Och jag tror, att den sak, som motionärerna berört, är ganska sjuk, hvilket också framgår af den diskussion, som här är hållen.

Man måste hålla generalmajor Ericson räkning för den öppenhet och ärlighet, med hvilken han ej blott sjelf erkänt, utan ock tadlat de missbruk och oordningar, som förekommit vid användningen af de s. k. lägerkassorna. Och jag undrar, huru dessa missbruk skulle ha kommit i dagen, om ej ledamöter af denna kammar börjat röra i saken. Men det är icke bara det, som generalmajor Ericson framhållit, utan äfven åtskilligt annat, som jag nu ber att få påpeka. Här förekomma i redogörelsen för lägerkassornas användning ganska märkvärdiga uppgifter. Enligt redogörelsen har Gotlands infanteriregemente i inkomst af marketenteriet under år 1899 haft endast 25 kronor, men i en not gör utskottet en anmärkning af denna lydelse: »Enligt hvad utskottet enskildt inhemtat, lär inkomsten af marketenteriet uppgå till högre belopp, hvilket icke framgår af den aflemnade redovisningen.»

Hvad skall detta betyda? Det må man med skäl fråga. Att man får en officiel uppgift på 25 kronor och se'n en annan, som upplyser, att summan stigit till ett mycket högre belopp, fastän detta ej uppgifvits i redovisningen, förefaller något egenomligt.

Detta visar, mina herrar, att man ej precis kan ha allt för stort förtroende till de militära cheferna — med all aktning för en stor del af dem — och att man ej kan lemna dessa medel alldeles i deras händer att af dem handhafvas så fritt, som de vilja.

Hvad vill det vidare säga t. ex., att under ett år skurningen af en tjenstelokal på en lägerplats uppgått till 300 kronor? Hvad hade de väl gjort i den lokalen, då skurning kunde gå till så mycket?

Bland andra utgifter förekommer äfven ett matsalsbord af ek till 100 kronor. Jag undrar, om det verkligen är rimligt, att de inkomster, som inflyta till dessa kassor genom en olaglig beskattning af manskapet, skola användas till matsalsbord af ek, naturligtvis för officerarne; ty ej köper man ett sådant bord för manskapet. Nej, mina herrar, nog behöfs det, att man rör i denna sak, det är ej tu tal derom. Visserligen tror jag för min del, att det icke leder till någon vidare effekt, hvad vi här besluta, ty äfven om vi antaga utskottets förslag, så kommer Första Kammaren att afslå detsamma; men det skulle dock icke sakna en viss betydelse, att Andra Kammaren uttalade sin opinion i denna fråga, och redan dermed vore åtskilligt vunnet.

Jag skall be att få ytterligare betona, hvad herr Jansson i Krakerud sade, nemligen att det är fullkomligt betydelselöst, hvad reservanterna säga derom, att det i alla händelser torde vara skäl att uppskjuta förslag till åtgärder af den beskaffenhet, som motionärerna åsyfta, till dess den så kallade maltdryckskomitén slutat sina arbeten. Denna komité har absolut ej något att göra med förvaltningen af lägerkassorna. Man behöfver alltså ej för den skull vänta på denna komités utlåtande.

På grund af hvad jag nu sagt, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Centerwall: Herr talman, mina herrar! Den föregående ärade talaren har sagt, att maltdryckskomitén ej har något med denna sak att göra. Ja, men då förfaller också det argument, som en annan talare använde, då han sade, att det vore bra att få ett beslut i den rigtning han förordade, för att utöfva tryck på maltdryckskomitén. Men det medgifves, att har maltdryckskomitén ej alls att göra med denna fråga, så är vårt sista argument origtigt; men jag tror emellertid fortfarande, att komitén har rätt att befatta sig med denna fråga.

Ang. inrågning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenterier och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

I anledning af vissa anmärkningar, som föregående talare gjorde, ber jag att få lemna några faktiska upplysningar. Lustighetsutlåtelse anser jag ej lämpligt att besvara.

Den föregående talaren anmärkte, att den not, som utskottet ansett sig böra sätta efter sin redogörelse för inkomsterna från marketenteriet vid Gotlands infanteriregemente, föreföll högst besynnerlig. Den föreföll äfven oss ganska besynnerlig, så att vi hos militärbefälhafvaren på Gotland anhöllo, att han skulle hjälpa oss att utreda förhållandena här vid lag, och han telegraferade då till intendenten vid sagda regemente och fick följande svar:

Inkomsten för marketenteriet för 1899 var 1,500 kr. Inkomsterna för åren 1898—1900, 4,500 kr., äro med afdrag af räntorna debiterade i 1898 års redogörelse med 4,217 kronor.

Detta är — jag vågar säga det — ett märkvärdigt sätt att föra räkenskaper, men jag har all anledning att tro, att vederbörande redogörare får veta af detta. Men detta förklarar ju saken; regementsbefälhafvaren rör ej för detta, ty han befann sig icke på Gotland, när räkenskaperna voro färdiga, utan han torde först fått höra talas om saken genom mig.

Det har vidare sagts, att vi under diskussionen här sväfvat ut och talat om andra saker, och att det här blott vore fråga om att upphäfva en olaglig beskattning samt att få räkenskaperna på behörigt sätt ordnade. Ja, är det blott frågan om detta, ha hvarken jag eller mina medreservanter något deremot, och vi kunna ej ha det, då vi sjelfva uttryckligen anmärkt, att det vore skäl att företaga någon ändring till det bättre i detta afseende. Men jag tror, att äfven vår bön förutan det kommer att vidtagas en ändring i detta hänseende.

Man har talat om, att kontrollen öfver nu ifrågakomna kassor ej skulle vara effektiv. Den är ju dock ännu mycket strängare än den, som föreslogs af chefen för tredje arméfördelningen, som ville, att kontrollen blott skulle ske genom vederbörande fördelningsintendentur. Men arméförvaltningen å intendents- och civila departementen har föreslagit den strängare formen att redogörelsen skulle ingå till intendentsdepartementet, och så sker det nu.

Som herrarne finna af betänkandet, hafva Riksdagens senast församlade revisorer gjort anmärkning och deri påpekat, att de icke kunnat erhålla dessa räkenskaper ifrån kammarrätten, enär de icke öfverlemnats till granskning af densamma. Dertill har intendentsdepartementet genmält, att dessa räkenskaper kvarhållits så länge hos arméförvaltningen, att statsrevisorerna, uppå requisition, mycket väl kunnat få del af dem, om de velat. Jag vill icke inlåta mig på denna fråga och söka bedöma, huruvida detta var riktigt eller ej, men säkert är, att man, enligt min uppfattning, hädanefter kommer att vidtaga åtgärder, för att dessa räkenskaper skola gå den vanliga vägen och komma så väl under vanlig statskontroll som ock under granskning af revisorerna på samma sätt som

andra kassor, i hvilka statsmedel ingå. Det synes mig därför icke vara något skäl att befara, att missbruk i fråga om användningen af dessa kassor icke skola bli föremål för anmärkning och så småningom, i händelse anmärkningarna befinnas befogade, äfven upphöra.

Jag kan sålunda icke se, att förvaltningen skulle bli bättre, om man vidtog den åtgärd, som här af utskottet föreslagits, ty samma ändamål kan vinnas genom att låta den kontroll, som nu börjat, fortsätta och bli allt mera effektiv.

Det måste sålunda vara något annat skäl, som ligger bakom denna framställning, och hvarken motionärerna eller deras meningsfränder inom utskottet hafva på något sätt förhelligat, att så är förhållandet. Således kan jag icke finna annat, än att det är befogadt af reservanterna att komma med det påstående, de nu gjort. Men då jag ej finner, att nykterhets-saken gagnas på det sättet, ber jag att få upprepa mitt yrkande på bifall till reservationen.

Herr von Schèele: Herr talman, mina herrar! Det är icke blott den omständigheten, att jag är hes, som gjort att jag dröjt med att säga min mening i denna sak. Men då det å andra sidan sagts mig, hvad jag ej heller kan helt förneka, att det vore min pligt att här bekänna hvilken ställning jag till den föreliggande frågan, som onekligen i sig innesluter en principfråga af ideel innebörd, intager, så vill jag icke undandraga mig fyllandet af denna förpligtelse.

Min ställning till nykterhets-saken — ty den är det, som företrädesvis synes ligga motionärerna om hjertat — är allt igenom moderat, sådan som både skaplyne, ålder och, jag må väl säga, äfven embetsställning bjuda. Jag har därför städse försökt mana nykterhetsvännerna till moderation, icke blott därför, att detta är enda vägen för dem att vinna sitt mål, utan också därför, att det bör vara målet i och för sig och ingalunda endast ett medel. Jag gillar icke en nykterhetssträfvän, som icke vill vara moderat; den är hvarken sund eller sann.

Men om nu å ena sidan vi sålunda böra mana dem, som företrädesvis kalla sig nykterhetsvännerna — jag säger kalla sig, ty att vara det hoppas jag gäller om oss alla —, om vi känna oss förpligtigade att med allvar mana dem till moderation, då de understundom glömma denna viktiga grundsats, må man å andra sidan känna sig sjelf uppfordrad och äfven uppmana andra, som måhända icke helt behjerta hvad nykterhetsvännerna ytterst åsyfta, att jemväl å sin sida vara moderata. Och jag undrar, om icke den framställning, som här föreligger och af nykterhetsvännerna, enligt hvad vi under diskussionen i dag hört, omfattas med så lifligt intresse, om icke den är sådan, att litet hvar kan — och kunna vi med godt samvete, så böra vi göra det — gå dem till mötes härutinnan.

Här säges ingenting annat, mina herrar, än att Riksdagen

Ang. indragning till statsverket af des. k. markententier och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Ang. indragning till statsverket af de s. k. marketenteri- och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

skulle »i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, efter utredning, taga i öfvervägande huruvida icke o. s. v.»
Utredning, ja en sådan har utskottet funnit vara behöflig, och den mest kompetente talaren i denna fråga har antydt, att efter kongl. brefvet den 22 oktober 1897 hafva förhållandena icke förbättrats, utan enligt hans erfarenhet snarare försämrats. Under sådana förhållanden kan anhållan om en utredning ju icke anses obefogad; och att härmed vända sig till den, som dertill är mest kompetent, nemligen Kongl. Maj:t, kan väl icke vara olämpligt.

Vidare heter det: »det täcktes Kongl. Maj:t, efter utredning, taga i öfvervägande, huruvida icke». Nu säger man, att ett dylikt beslut skulle innebära att lägga band på Kongl. Maj:t att man liksom i förväg uttalat hvad man vill. Men hvem har rätt att tro och tala så, vare sig om Riksdagen eller Kongl. Maj:t? Om Riksdagen skulle stanna vid den framställning, som af utskottet föreslagits, då må man väl taga Riksdagen på orden och erkänner att Riksdagen ingenting annat begärt, än att »Kongl. Maj:t, efter utredning, måtte taga i öfvervägande, huruvida icke». Att å andra sidan antaga, att Kongl. Maj:t skulle vara så osjälfständig, att, i händelse den utredning Kongl. Maj:t komme att företaga, skulle föra derhän, att Kongl. Maj:t insåge, det intet borde i den ifrågasatta riktningen företagas, Kongl. Maj:t likväl skulle, under förutsättning af en sådan hemlig mening hos Riksdagen i den gjorda framställningen, föreslå Riksdagen något, hvarom Kongl. Maj:t icke vore öfvertygad, att det vore nyttigt och godt, hvem har rätt att om regeringen förutsätta något sådant?

För min del tycker jag, att det som utskottet här föreslagit är så moderat, att ingen fara kan vara förbunden med att ingå derpå, och ber jag för min del därför att få ansluta mig dertill, under vördsamt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr Hedlund: Mig stöter det icke, att särskilda bestämmelser äro gällande för lägerplatserna. Ty dessa läger och kaserne- äro, så att säga, småsamhällen för sig sjelfva och må gerna inom vissa gränser inrätta det för sig så som de vilja. Det vidlåder dem det felet i jemförelse med öfriga samhällen, att de äro enväldigt styrda af regementscheferna. Men det finnes väl ingen hjälp deremot, ty det tillhör den militära organisationen.

Häremot har man intet annat korrektiv att uppställa, än att för regementschefens bestämmanderätt uppdraga vissa gränser, inom hvilka den har att röra sig.

Att priset å öl bestämmes temligen dyrt, det kan jag icke inse, att nykterhetsvännerna egentligen skulle hafva något emot. Deremot måste man ju ha en viss säkerhet för, att icke de värnpligtige uppskörtas genom oskäligen pris å andra, verkliga förnödenhetsvaror, som de skulle vilja förskaffa sig, t. ex. mjölk, svagdricka etc.

Vidare, då dessa kassar äro så stora, som de äro, vore det

säkert icke ur vägen, att man på lagstiftningens väg upprättade vissa regler för deras användning, regler, som emellertid icke hindrade att använda dem på nyttigt sätt och åt vederbörande inrymda ganska stor handlingsfrihet, men dock uteslöte missbruk af desamma.

Ang. indragning till statsverket af d. s. k. markententier- och lägerkassornas inkomster m. m.

(Forts.)

Nu föreslår utskottet här, att man skall söka bot på det sätt, att lägerkassornas inkomster indragas till statsverket och att derifrån medel utanordnas till de olika regementena att användas till behof, hvarom i hvarje särskildt fall framställning göres. Jag är rädd för, att man derigenom botar ett ondt med hvad som är värre. Det är alldeles gifvet, att de särskilda regementscheferna skulle blifva ganska tröga att skrifva till vederbörande och begära den och den summan till det och det ändamålet. Det är dels besvär med att skrifva, dels vedervägar man afslag på sin begäran, och det vill man icke utsätta sig för. Det är onekligen mycket mera beqvämt och ändamålsenligt för dessa lägersamhällen att ha sina kassor temligen fritt till sin rådighet, att användas utan allt för mycken omständlighet.

Dertill kommer också, att de till dessa kassor inflytande inkomster tillsammans utgöra en ganska afsevärd summa per år. Ingår den till statsverket, då kommer omsorgen om statens intressen att göra sig gällande: det kommer att utvecklas en viss sparsamhet och njugghet med afseende på utanordningen af medlen, hvaraf lägren och kasernerna komma att blifva lidande.

Det är synnerligen viktigt att ha medel beqvämt till hands för att inrätta det trefligt och behagligt för våra värnpligtige under deras samvaro. Detta har större betydelse i afseende på den känsla, med hvilken de gå till de öfningar, lagen påbjuder, än man kanske tänker sig. Hänsynen härtill bjuder, att regementschefen har en viss dispositionsrätt öfver en kassa, som kan användas för beredande af trefnad, bekvämlighet och delvis äfven nöjen på lägerplatsen, för att på det viset göra lifvet derute behagligare, än det eljest skulle blifva. Jag tager för gifvet, att mycket, som nu göres i denna rigtning, skulle, derest den af utskottet åsyftade ändringen komme till stånd, alldeles uteblifva genom regementschefernas liknöjdhet eller statens njugghet.

För min del är jag angelägen om, att ingen inskränkning göres i möjligheten att bereda trefnad, bekvämlighet och nöjen åt såväl det värfvade manskapet som de värnpligtige under öfnings-tiden. Och därför, herr talman, fastän jag medgifver — såsom här blifvit af förslagets anhängare framhållet och äfven af motsidan erkänts —, att missbruk förelegat under nuvarande förhållanden, har jag i alla fall intet annat yrkande att göra än om bifall till reservationen.

Med herr Hedlund förenade sig herrar *Wijk*, *Boëthius*, *Vahlqvist*, *Lorichs* och *K. G. Karlsson* i Göteborg.

Slutligen yttrade

Ang. indragning till statsverket af de s. k. markententier- och lägerkassornas inkomster m. m.
(Forts.)

Herr Wavrinsky: Jag är i de flesta afseenden alldeles öfverens med den siste ärade talaren. Men jag tyckte, att han förbisåg den omständigheten, att, äfven om hvad utskottet äsyftat skulle blifva en verklighet, en väsentlig del af dessa kassor fortfarande skulle komma att stå under regementschefernas direkta vård och disposition. Då så är fallet, blir det ju icke något väsentligt intrång med afseende på det ändamål, den ärade talaren önskar tillgodose. Men utskottet å sin sida anser, att de stora belopp, som här äro i fråga — i ett fall torde de snart komma att uppgå, såsom vi hört, ända till 50,000 kronor —, icke längre böra efter godtfinnande få disponeras af regementscheferna, utan ställas under mera betryggande kontroll.

Jag är således ense med talaren i fråga om de uppgifter, som skola fyllas genom direkt disposition af en väsentlig del af dessa kassors inkomster. Men jag kan icke vara med om, att så stora och divergerande belopp, hvarom här är fråga, fortfarande komma att stå till regementschefernas förfogande efter godtycke, hvarför jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels afslag derå och bifall i stället till den vid betänkandet fogade, af herr Centerwall m. fl. afgifna reservation. Herr talmannen, som nu upptog dessa yrkanden till proposition, fann det förra vara med öfvervägande ja besvaradt. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 hemställt i förevarande utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit den af herr Centerwall m. fl. afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Omröstningen utvisade 124 ja mot 75 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits, hvilket beslut, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, skulle delgifvas Första Kammaren.

§ 7.

Härefter företogs till afgörande statsutskottets utlåtande n:o 8 a, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till postverket.

Punkten 1.

I anledning af utaf Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen framställt förslag hemställde utskottet i förevarande punkt,

att Riksdagen må medgifva, att i enlighet med de grunder, som af utskottet här ofvan angifvits, och de närmare bestämmelser, som i öfverensstämmelse härmed kunna varda af Kongl. Maj:t fastställda, må från och med innevarande år tills vidare af anslaget till uppboräds- och frimärkesprovision utgå godtgörelse till de postförvaltare, kontrollörer och postexpeditörer, hvilkas inkomst af uppboräds- och frimärkesprovisionen minskas i följd deraf, att från innevarande års ingång nya postexpeditörsbefattningar tillkommit, och med anledning häraf höja det i postverkets omkostnadsstat ingående anslaget till uppboräds- och frimärkesprovision med förslagsvis 35,000 kronor.

*Ang. höjning
af anslaget till
uppboräds- och
frimärkes-
provision.*

Vid punkten hade fogats reservation af herrar *Pehrson* i Törneryd, *Andersson* i Vestra Nöbbelöf, *Persson* i Stallerhult, *Ivar Månsson*, *Boström*, *Nylander*, *Sjö*, *Göransson*, *Persson* i Tällberg, *Erickson* i Bjersby och *Ericsson* i Ofvanmyra, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kongl. Maj:ts förslag, att Riksdagen måtte medgifva, att i enlighet med de grunder, som på generalpoststyrelsens förslag blefve af Kongl. Maj:t fastställda, finge från och med innevarande år tills vidare af anslaget till uppboräds- och frimärkesprovision utgå full godtgörelse till de postförvaltare, kontrollörer och postexpeditörer, hvilkas inkomst af uppboräds- och frimärkesprovisionen minskades i följd deraf, att från innevarande års ingång nya postexpeditörsbefattningar tillkommit, icke må af Riksdagen bifallas.

Herr *Sjö*: Såsom kammarens flesta ledamöter — åtminstone de, som voro med vid sistlidet års riksdag — helt säkert erinra sig, inkom Kongl. Maj:t då till Riksdagen med en proposition, hvori föreslogs, att den s. k. uppboräds- och frimärkesprovisionen skulle fixeras och ingå i den fasta lönen till posttjenstemännen. Denna proposition, som statsutskottet fick till sin förberedande behandling, afstyrktes af utskottet, som på samma gång uttalade den förhoppning, att Kongl. Maj:t måtte återkomma med ett förslag i ämnet, gående i *den* rigtning, att icke allenast lönerna reglerades, utan äfven hela poststaten omorganiserades, så att man t. ex. bland annat kunde till postexpeditörer i större utsträckning använda vaktbetjente. Förhållandet är nemligen det, att i andra länder — åtminstone i Tyskland — postvaktbetjente användas till sådana befattningar i betydligt större mån än här är fallet. Här skall man ha studenter, ja till och med akademiskt bildade personer till postexpeditörer. Deraf härleder sig också helt säkert ett sådant missnöje, som här tid efter annan uppstått, därför att man icke varit nöjd med de löner, som hittills varit bestämda.

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

En ändring i nu antydd rigtning ville man bland annat åstadkomma, och därför afstyrkte, som sagdt, statsutskottet det i följande framlagda fixeringsförslaget under uttalande af den förhoppning, att en allmän omorganisation måtte åvägabringas, och att i arbetet på en sådan måtte få deltaga äfven personer, stående utom postverket, hvilka egde kunskap och insigter om, huru postverket skulle kunna organiseras på ett tillfredsställande sätt så väl i ena som andra hänseendet. I anledning af detta Riksdagens uttalande, tillsatte Kongl. Maj:t förliket år en komité, som fick i uppdrag att taga denna fråga om hand samt efter utarbetadt förslag detsamma till Kongl. Maj:t afgifva.

Vid följarets riksdag beslöts i anledning af kongl. propositionen att antaga icke mindre än 143 nya postexpeditörer. Nu säger man, att dessa postexpeditörer skola dela uppbörds- och frimärkesprovisionen med de förutvarande. Och det är nog alldeles riktigt. Men här uppstår äfven ett annat spörsmål, nemligen huru man skall bestämma ifrågavarande provision — om den skall fastslås till det belopp, den nu har, eller till det belopp, den hade vid den tid, då lönerna sist reglerades, eller också till ett medeltal mellan båda. Detta är en sak, som man ännu icke uttalat sig om. För min del tror jag, att ett medium kan vara det rätta eller en medelväg för en blifvande lönerreglering. För närvarande och intill dess en omorganisation i detta hänseende tillkommit, böra de ordinarie tjänstemännen vara tillfreds med löne- och provisionsförhållandena och Riksdagen stå fast vid sitt för ett år sedan fattade beslut.

Man måste ju betänka, att de postexpeditörer, som i följande blefvo antagna till ett antal af 143 stycken, hjälpa dem, som funnos förut, med arbetet, så att detta blir lättare än förr. Den provision, som de äldre tjänstemännen skola afstå till de nytillkomna, uppgår icke heller till något nämnvärdt belopp, såsom herrarne sett i betänkandet.

För min del har jag därför i likhet med de öfriga reservanterna trott, att man borde se tiden an, tills den komité, som i följande af Riksdagens uttalande — jag säger *Riksdagens* uttalande, ty beslutet fattades af så väl Första som Andra Kammaren alldeles enhälligt — kommit med något förslag till en ny sakernas ordning och ett billigare aflöningsätt i enlighet med de grunder, jag nyss påpekat.

Det är, som sagdt, detta vi reservanter åsyfta. Skulle man deremot nu fastslå det belopp Kongl. Maj:t begärt, tror jag för min del, att man derigenom skulle binda händerna på komitén och hindra dess arbete för ett förslag sådant som det af mig omnämnda.

Det är dessa mina skäl jag anser herrarne böra beakta, då jag nu framställer yrkande om afslag å utskottets förslag och bifall till reservationen i denna del.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet grefve Wachtmeister: Herr talman, mina herrar! Vi veta och erkänna ju

alla, att postverket är ett verk, som befinner sig i en oafåtlig utveckling. Det går allt jemt framåt och står ej stilla, går än mindre tillbaka. Dess verksamhet ökas dag från dag i omfattning och mångsidighet. När fråga är om ett sådant framåtgående verk, vare sig privat eller offentligt, brukar man väl icke minska lönerna för dess tjänstemän, åtminstone icke med mindre än att lönerna förut varit oskäligt höga, och detta har jag aldrig hört sägas om posttjänstemännens löner, som ju tid efter annan blifvit bestämda efter en omsorgsfull pröfning af statsmagterna. Jag tror ej, att förslag om nedsättning i desamma skulle vinna anslutning ens af de mest sparsamhetsvänliga.

Emellertid fattades vid förra årets riksdag ett beslut, som medfört en icke obetydlig nedsättning i inkomsterna för en del af dessa tjänstemän. Då medgafs nemligen tillsättande af 143 nya postexpeditörstjänster. Detta förslag var nog i och för sig synnerligen välbetänkt och afsåg ingalunda att minska aflöningen för någon af dessa tjänstemän, men resultatet har emellertid blifvit detta. Som herrarne nogsamnt känna, uppbära nemligen vissa posttjänstemän en del af sin aflöning i form af provision å den uppörd, som går genom deras händer. Nu skulle enligt uppgjord beräkning denna del af posttjänstemännens aflöning minskas med sammanlagdt omkring 35,000 kronor eller möjligen något mindre. Jag ber att få betona, att den del af aflöningen till dessa tjänstemän, som uppbäres i form af provision, icke kan betraktas såsom sportler. Med sportler brukar man nemligen mena afgifter, som tjänstemän enligt taxa uppbära af allmänheten vid tillfällen, då allmänheten tager deras tjänster i anspråk. Ett helt annat förhållande eger rum med uppördsprovisionen. Denna provision är närmast likstald med en ganska modern aflöningsform, som användes i åtskilliga industriella verk, nemligen tantième. Då förra Riksdagen beslöt tillsättandet af 143 nya postexpeditörsbefattningar, måste följden deraf bli den, att de förutvarande tjänstemännen nödgades dela med sig af provisionen till de nytillkomna, och denna delningsoperation blif för dem så mycket känbarare, som redan vid 1898 års början tillsattes 75 nya ordinarie postexpeditörer, af hvilka 59 placerades på postkontoren och således deltog i delningen af provisionen.

Man kan nu hafva olika åsichter om lämpligheten af en dylik provision eller tantième, då frågan gäller ett statens verk, och om det icke skulle vara önskvärdt att utbyta denna aflöningsform mot fast lön. Men minskar man deremot provisionens belopp, måste också den fasta lönen höjas, åtminstone så vida posttjänstemännen icke beredas någon lindring i sitt arbete; och någon sådan har nu icke kommit dem till del. Postverkets verksamhet ökas nemligen oupphörligt, och den omständigheten, att nya ordinarie tjänstemän blifvit tillsatta å postkontoren, har icke medfört någon minskning i arbetet för de förutvarande tjänstemännen. Motsva-

Ang. höjning af anslaget till uppörds- och frimärkesprovision.

(Forts.)

Ang. höjning af anslaget till uppbores- och frimärkesprovision. (Forts.)

rande arbetskrafter funnos äfven förut, fastän dessa extra ordinarie tjememän nu uppförts på ordinarie stat.

Såsom herrarne finna af den kongl. propositionen, hafva åtskilliga posttjememän ingått till Kongl. Maj:t med en framställning om ersättning för den provision, af hvilken de gått i mistning så väl genom inrättandet af de 143 nya postexpeditörsbefattningarna som i följd af 1897 års beslut, då 75 nya postexpeditörstjenster tillkommo. Så långt har Kongl. Maj:t icke velat gå, utan Kongl. Maj:t har allenast föreslagit, att åtgärder skulle vidtagas, hvarigenom posttjememännen skulle undgå att vidkännas någon minskning i följd af tillkomsten af de 143 posttjememän, som senast tillsattes. Utskottet har reducerat det ifrågavarande beloppet derhän, att ersättningen för den minskade provisionen skulle beräknas efter förhållandet år 1899, det vill säga tjememännen skulle tillförsäkras minst den provision de åtnjöto före tillkomsten af de sista 143 postexpeditörsbefattningarna.

Den sålunda föreslagna åtgärden är — detta ber jag att få särskildt framhålla — endast en öfvergångsåtgärd, som förestafvas af billighetsskäl, och den afser alldeles icke att definitivt reglera några för framtiden bestående förhållanden. Sedan den för utarbetande af nya stater för post- och telegrafstyrelsen tillsatta komittén afgifvit förslag till ny lönestat, finnes, vare sig förslaget kommer att gå ut på afskaffande af all provision eller icke, tillfälle att taga saken i förnyadt öfvervägande. Åtgärden har karakteren af en tillfällighetsåtgärd, som föranledes af alldeles säregna förhållanden, och man behöfver icke befara, att den för framtiden på något område kommer att bli prejudikatbildande.

Jag ber därför att få tillstyrka utskottets hemställan.

Herr Kempe: Jag har stor veneration för de ärade utskottsmedlemmar från denna kammare, som reserverat sig i denna fråga, men i afseende på de skäl, som förebragts till stöd för reservationen, måste jag erkänna, att jag icke kan godkänna dem.

Hvar och en af den allmänhet, som har större beröring med posten, har lärt känna den bekymmersamma och svåra ställning, som de lägre posttjememännen hafva. På grund af de upprepade afslag, som mött deras framställningar, synes emellertid vara nödigt att om igen gå igenom saken och påvisa hurudan deras ställning *verkligen* är. För att antagas till posttjememän fordras icke akademisk bildning, som en talare nyss här yttrade, men det förutsättes en ordentlig skolbildning, i vissa ämnen lika stor som till studentexamen. Det fordras kännedom om åtminstone ett främmande språk, och det har ej i allmänhet en vaktbetjent, utan det måste således vara en person med skolbildning. Vidare skall den, som vill bli antagen till posttjememän, på egen bekostnad genomgå en elevkurs på sex månader. Sedan blir han antagen till extra ordinarie postexpeditör, och såsom sådan får han gå omkring 5 år.

Han får under denna tid lefva på några månaders semesterförordnande hvarje år och för öfrigt på sin titel. Sedan blir han befordrad till extra biträde, och såsom sådant får han enligt sista Riksdagens beslut från 1,050 till högst 1,500 kronor för år, men det är att märka, att de postexpeditörer, som nu finnas, hafva icke såsom extra biträden haft denna inkomst, utan de hafva fått börja med 600 kronor i landsorten och 720 kronor i Stockholm. Med denna lön får en posttjensteman gå i regel 12 år och ofta längre, innan han blir ordinarie. Detta är naturligtvis den bekymmersammaste tiden för en posttjensteman att kunna reda sig. När han sedan, i allmänhet vid 35 års ålder, blir postexpeditör, skall han, likasom då han förut befordrades till extra biträde, på egen bekostnad flytta kanske från den ena ändan af riket till den andra. Vidare skall han betala fullmagtsslösen och retroaktiva pensionsavgifter, hvilka utgå med 42 kronor för hvarje år han befordras efter uppnådda 35 år. Sedan får han en inkomst af 1,600 kronor, som efter 3 år höjes till 1,800 kronor. Till dessa inkomster kommer sedan hans andel i provisionen. Enligt en mig meddelad uppgift utgjorde denna provision under år 1899 här i Stockholm för postexpeditörerna af andra klass 330 kronor 40 öre och för dem af första klass 371 kronor 67 öre. Den utgör sålunda en ganska betydlig del af deras inkomster eller ungefär $\frac{1}{8}$ af desamma. Vidare hafva de utsigter till två ålderstillägg, hvarterda å 400 kronor, det första efter fem och det andra efter tio års tjenstgöring. Den högsta aflöning, hvartill en postexpeditör kan komma, utgör således 2,600 kronor jemte provision, och till detta belopp kommer man först vid 45 å 50 års ålder. Men, invänder man, han har ju också utsigt till befordran. Ja, den saken ställer sig så, att för närvarande finnas 500 postexpeditörer, 34 kontrollörstjänster och 191 postmästaretjänster. Af postmästaretjänsterna tillsätter regeringen dem af de fyra första klasserna, tillsammans 68, och generalpoststyrelsen de återstående 123 af 5:te och 6:te klasserna. Af dessa sistnämnda hafva postmästarne af 6:te klassen alldeles samma aflöning som postexpeditörerna och de af 5:te klassen endast 200 kronor mera. Utsigterna till befordran äro sålunda ganska ringa.

Men, säger man, postexpeditörerna ha i allt fall utsigt till pension och en ordentlig sådan. Hafva herrarne sett några pensionerade postexpeditörer? Det lär verkligen finnas fyra stycken sådana och derjemte en, som öfverflyttats å indragningsstat i följd af iråkad sinnessjukdom. — Det är livvets hårda allvar, att de till största delen förbrukas, innan de uppnå den ålder, att de äro berättigade till pension.

Jag kommer nu till frågan om dessa personers tjenstgöring. Jag skall emellertid icke allt för mycket upptaga tiden härmed. Jag vill endast betona, att af 62 postexpeditörer i Göteborg finnas 16, som ej hafva en enda söndag ledig. Vid Stockholms postkontor

Ang. höjning af anslaget till uppbores- och frimärkesprovision.
(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

hafva tjänstemännen nu visserligen en kortare tjänstgöringstid, men deras tjänstgöring är deremot så mycket intensivare. Enligt de uppgifter, som jag i lördags förskaffade mig från detta postkontor, inflyta å rek-afdelningen dagligen omkring 10,000 kronor i postanvisningsmedel, fördelade i småbelopp, hvilka till den 1 oktober sistlidet är icke fingo uppgå till mer än 100 kronor å hvarje postanvisning. Vidare ankomma omkring 540 värdebref samt 200 postförskotts försändelser. Allt arbetet med de nämnda värdeförsändelserna är fördeladt på två postexpeditörer, hvilka bära ansvaret för desamma. De hafva dock inga felräkningspenningar. En timme före postens afgang skola värdebref inlemnas för att erhålla befordran med samma post. Men då skola också alla dessa bref afgå, huru många de än äro. Och posttjänstemännen få ofta anstränga sig till det yttersta för att medhinna detta.

Vi hafva på senare tid läst i tidningarna, att de jernvägs-vagnar, i hvilka postkupéer äro inredda, hafva gått sönder. Jernvägsstyrelsen säger, att orsaken härtill är, att posten är för tung. Jag har äfven tagit reda på, huru det förhåller sig i detta hänseende. En jernvägsvagn får lastas till högst 3 ton. Men två dagar i veckan, tisdagar och fredagar, går dock postens tyngd i allmänhet upp till 3 $\frac{1}{2}$ ton.

Vidare kunna vi, mina herrar, här vid Stockholms jernvägsstation, derifrån en mängd bibanor utgå, hvarje dag få se posttjänstemän komma knogande med stora postsäckar på ryggen. Och detta på grund af ett cirkulär från generaldirektör Roos' tid, i hvilket föreskrifves, att posttjänstemännen, derest postvaktbetjente icke finnas till hands, sjelfva skola bära ned posten till jernvägsstationen. Således en skarp motsats till alla öfverflödiga vaktmästare i en del embetsverk här i Stockholm, hvilka icke hafva annat att göra än att draga af och på öfverrockar och galoscher.

Frågar man nu, huru dessa postexpeditörer få betaldt för sitt arbete, får man det svaret, att de, i stället för löneförhöjning, nu tillskyndats ett löneafdrag. Detta blir dock icke så mycket, heter det. Enligt de uppgifter, jag erhållit från Helsingborgs postkontor, uppgår det dock der till ett belopp af 10 kronor i månaden eller således 120 kronor om året. Och det är ju emellertid ett ganska afsevärdt belopp. Det viktigaste skälet, som förra året syntes vara anfördt af reservanterna och hvilket, efter hvad vi hört, äfven nu synes anföras, är, att denna minskning i posttjänstemännens inkomster så småningom kommer att i det hela jemna ut sig, i det att i samma mån som postverkets inkomster stiga, ökas också uppbörds- och frimärkesprovisionen. Och skulle alltså posttjänstemännen en gång få igen förlusten i sina inkomster. Ja, så kommer nog att ske; men *under tiden*, tills detta inträffar, få de svälta. Det blir som det gamla ordspråket säger: medan gräset växer, dör kon.

Men kommer man med ett sådant skäl som det, att principen

om provision är ju oriktig, och den bör man hafva bort, ja, då instämmer jag till fullo i en dylik uppfattning. Och det göra nog postexpeditörerna också i allmänhet. Men till dess denna fråga blifvit ordnad, måste ju postexpeditörerna också lefva. De kunna icke nöja sig med en sådan nedsättning i lönen som den nu ifrågasvarande utan allt för stora försakelser.

Ang. höjning af anslaget till uppborås- och frimärkesprovision.
(Forts.)

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag, herr talman, att på det lifligaste få yrka bifall till utskottets förslag i denna fråga.

Herr Göthberg: Herr talman, mina herrar! Jag begärde ordet för att gifva till känna, att jag för min del kommer att rösta för utskottets förslag, och jag gör detta af det skälet, att jag icke kan inse, hvarför staten skall slå in på en sådan princip, att man skall under en tid som denna, då det talas om dyrtidstillägg, för statens tjenstemän *nedsätta* dessas löner, för hvilken åtgärd det i förevarande fall finnes så mycket mindre skäl, som de nu ifrågasvarande tjenstemännens arbete icke i någon mån minskats. Då man ser på utskottets betänkande, visar det sig tydligt, att så icke är förhållandet. Utskottet säger: »Lindrades tjenstemannens arbete — detta är utdrag ur den kongl. propositionen —, kunde till äfven tyrs finnas rättvist, att också inkomsten af provisionen något sänktes, men sådan lindring kunde icke för de redan befintliga ordinarie posttjenstemännen vara att påräkna genom de nya postexpeditörsbefattningarnas tillkomst. De personer, som vid dessa nya befattningars tillsättande kunde ifrågakomma, hade nemligen redan i många år såsom extra biträden skött göromål, som gifvit dem full sysselsättning i postverket, och något ökad arbete kunde dem således icke vid befordran till ordinarie påläggas. De nya befattningarna hade icke heller tillkommit för att lindra arbetet å redan befintliga ordinarie befattningar, utan allenast af skälig hänsyn till postverkets skyldighet att bereda en mera tryggad ställning åt ett antal af dem, som många år såsom extra biträden egnat sin fulla arbetskraft åt postverkets tjenst.»

Jag anser för min del, att, med dessa ord för ögonen, det icke voré välbetänt att afslå en sådan framställning som den af Kongl. Maj:t nu gjorda. Vore här fråga om att helt och hållet afskaffa uppborås- och frimärkesprovisionen och i stället för densamma stadga ett fixt belopp, skulle jag vara den förste att blifva med derom, men när nu icke så är förhållandet, utan här endast är fråga om *antingen* att godtgöra dessa statens tjenstemän för hvad man genom fjolårets beslut beröfvade dem af deras dåvarande inkomster *eller ock* att uraktlåta detta och låta dem intaga en sämre ställning, än de förut innehafvt, måste jag för min del biträda utskottets förslag, trots det att så många af denna kammares utskottsledamöter reserverat sig mot detsamma.

Då jag ser på reservationen och söker efter motiv för reservationernas förslag, finner jag der icke något enda; derutaf styrkes

Ang. höjning jag i min uppfattning, att reservanternas förslag tillkommit mera af anslaget till af principiella än af reella skäl.

Uppbörds- och frimärkesprovision. På grund af hvad jag nu yttrat, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Apelstam*, *Sandén* och *Lorichs*.

Herr Biesèrt: Herr talman! Då icke mindre än 11 ledamöter af denna kammare reserverat sig mot utskottets förslag, och dessa 11 ledamöter äro framstående och aktade män inom kammaren, kan det vara anledning tro, att meningen i denna fråga inom kammaren är temligen stadgad. Jag har därför icke heller begärt ordet i den förmätna tanken att på något sätt kunna ändra kammarens mening, utan jag har gjort det därför, att jag velat uttala min tanke i denna fråga, hvilken för mig är mycket vigtig, enär den är en *rättsfråga*.

I fjol tillsattes 143 nya ordinarie postexpeditörstjenster inom postverket. Detta var en gärd af rättvisa gent emot många extra ordinarie tjänstemän, hvilka arbetat under ogynsamma löneförhållanden. Dock ser det nästan ut, som om de ärade reservanternas skulle hafva ångrat denna gärd af rättvisa i fjol, då de nu vilja, att en del af löneförmånerna till dessa nya ordinarie tjänstemän skola tagas från de gamla ordinarie tjänstemännens inkomster. Jag för min del kan dock icke finna den ringaste tillstymmelse till rimlighet i en sådan åtgärd. Och, mina herrar, hvad skulle man säga, om bolag eller enskilda arbetsgifvare gent emot sina tjänstemän skulle förfara på ett dylikt sätt? Jo, man skulle säga: den snålvargen! han sitter med 100,000-tals kronor i inkomst om året; hans affär går framåt, han behöfver nya tjänstemän, men han anser sig icke hafva råd att helt och hållet ur egen kassa taga de medel, som erfordras för aflönande af sina nya medhjelpare, utan han fordrar, att hans gamla medhjelpare också skola bidra till de nyas aflönande. Jag fälde kanske ett något starkt uttryck, men jag tror dock, att det är sant, att han skulle brännmärkas på det sättet. Och det för öfrigt med rätta. Hade han icke desto mindre mod att vidtaga en dylik åtgärd, skulle följderna af största sannolikhet blifva den, att hans gamla medhjelpare ginge ifrån honom och antoge andra platser på andra ställen, der de blefve mindre hänsynslöst behandlade. Posttjänstemännen kunna dock icke göra på samma sätt, därför att postverket icke har någon konkurrent, ty det har monopol på sin verksamhet. Det borde därför också vara så mycket angelägnare för oss, att vid bestämmandet af posttjänstemännens löner göra detta på ett sådant sätt, att vi icke utsätta oss för *berättigade* anmärkningar.

Det har nu många gånger sagts, att genom dessa nya ordinarie tjänstemäns tillsättande skulle arbetet minska för de förutvarande ordinarie tjänstemännen, och att det af sådan anledning skulle vara

berättigadt att nedsätta dessas löner, men herr statsrådet och chefen för finansdepartementet äfvensom herr Göthberg ha nyss här gen-drifvit ett dylikt påstående och framdragit bevis för att så *icke* är fallet. Det skulle, tvärtom, vid ett postkontor kunna inträffa, att motsatsen komme att ega rum, eller att det blefve en *arbetsökning* för de förutvarande ordinarie tjänstemännen. Vi antaga t. ex., att vid ett postkontor i landsorten, der det förut funnits en ordinarie postförvaltare och 2 eller 3 extra ordinarie posttjenstemän, den ena extra ordinarie blefve utbytt mot en ordinarie. I det fallet har postförvaltaren förut haft att tillgodogöra sig unga arbetskrafter hos den extra ordinarie, men efter förändringen kan det blifva så, att han måhända i stället får en till hälften utarbetad ordinarie. På så sätt kan man *tänka sig*, att en arbetsökning i stället för arbetsminskning skulle kunna uppstå. Säkert är emellertid, att de ordinaries arbete *icke* blifvit minskadt genom tillsättandet af de nya tjänsterna.

Ang. häjning af anslaget till uppboräds- och frimärkesprovision.

(Forts.)

Så säger man nu vidare, att denna olägenhet af sänkning i de ordinaries inkomster på några få år skall komma att utjemna sig. I fjol sade man, om jag icke läst orätt, precis på samma sätt. Jag skall emellertid be att få visa, huru det ställer sig vid ett postkontor i min hemtrakt, hvilket jag känner till. Der har uppborädsprovisionen utgjort 900 kronor, som till dato tillfallit postförvaltaren ensam. Om denne nu skulle erhålla en ordinarie tjänsteman i stället för en af de extra, han nu har, skulle naturligtvis den nya ordinarie hafva sin del af provisionen. Enligt verkställd utredning skulle denna del gå till 318 kronor, och postförvaltarens inkomster alltså i detta fall minskas med nämnda belopp, 318 kronor. Ökningen i uppborädsprovisionen vid postkontoret har visat sig gå till cirka 25 kronor om året. Utaf detta belopp skulle omkring 16 kronor tillfalla postförvaltaren och ungefär 9 den nya ordinarie tjänstemannen. 16 kronor blefve alltså det belopp, hvarmed den förres provision skulle ökas, för så vidt det icke inträffade några särskildt gynsamma förhållanden, på grund hvaraf provisionen skulle komma att ytterligare stiga. Det skulle därför komma att dröja en tid af 19 å 20 år, innan postförvaltaren komme upp till samma inkomstbelopp, som han förut haft.

Det betänkligaste i hela saken tycker jag dock är, att denna minskning råkar posttjenstemännen så i hög grad *olika*. Jag har tagit reda på förhållandena i detta afseende här i Stockholm, och här kommer det visserligen icke att verka så synnerligen olika i förhållande till de löner, som posttjenstemännen här hafva. Om vi t. ex. taga en kontrollör med 3,600 kronor i lön och hvilken haft i provision 1,458 kronor, skulle han efter de nuvarande förhållandena endast erhålla 1,300 kronor i provision, samt en föreståndare med 1,800 kronor i lön, hvilken förut haft 1,086 kronor i provision, skulle få provisionen sänkt till 980 kronor. Vid den postanstalt, som jag nyss nämnde, skulle postförvaltaren emel-

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

lertid få sina inkomster minskade med 318 kronor, under den försättning nemligen, att han får en ny ordinarie postexpeditör. Vid ett annat kontor i landsorten kan det åter igen hända, att vederbörande postförvaltare *icke* får någon ny ordinarie, utan får behålla de extra ordinarie, som han förut haft. I det fallet blir det alltså ingen afkortning alls i postförvaltarens inkomster. Om reservanternas mening nu skulle vinna bifall, inträffade således det felaktiga förhållandet, att en del posttjenstemän icke drabbades af någon afkortning alls, en del af en ganska stor sådan samt en del af en helt obetydlig. Och uti ett sådant förfarande finnes väl ingen rättvisa. Ett system, som kan leda till sådana konsekvenser, är väl icke heller egnadt att stärka kårandan inom den tjänstemannakår, hvarom nu är fråga, och det skulle verka ytterst nedslående på arbetsamme och nitiske tjänstemän att blifva behandlade på ett dylikt sätt.

På mitt valprogram har jag satt upp: »sparsamhet med statens medel». Jag tänker också att försöka genomföra den principen och hoppas att framdeles kunna bevisa min vilja i det afseendet, men jag vill dock spara på *rätt sätt och rätt ställe*, och det anser jag icke, att man gör genom att bifalla reservanternas förslag.

Hvad utskottet hemställt anser jag för min del mycket lyckligt funnet. I enlighet dermed skulle, så vidt jag fattat saken rätt, de äldre ordinarie posttjenstemännen få samma löneinkomster, som de hade föregående år, fixerade, ända till dess rörelsen växer så, att den provision, som faller på deras lott, utan någon extra ersättning öferskrider det belopp, hvartill det uppgifves i fjol hafva uppgått.

På grund af hvad jag sålunda anfört, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Nyström instämde häruti.

Herr Ivar Månsson: Herr talman, mina herrar! Jag har icke af den motivering, som förebragts, kunnat bli öfvertygad om det berättigade i föreliggande framställning, utan tvärt om tyckt mig finna, att man här gått allt för långt i medgifvanden.

Anledningen till posttjenstemännens petition, som framkallat den kongl. propositionen, är efter min mening hufvudsakligen de uttalanden, som gjordes här i kammaren vid förra riksdagen af några bland kammarens ledamöter. Denna fråga låg visserligen då icke före, men det hindrade i alla fall icke, att man uttalade sig i denna riktning. Häraf ser man, huru lätt det ibland kan gå att få fram en kongl. proposition. Ibland kan det vara ofantligt svårt, men här har det gått synnerligen lätt. Utgångspunkten var några uttalanden i kammaren; sedan följde posttjenstemännens petition i frågan, och här föreligger nu en kongl. proposition.

Det kan vara af ett visst intresse att se på posttjenstemännens

petition, som föranledt denna kongl. proposition, och jemföra de deri lemnade uppgifterna med dem, som förekommo i Kongl. Maj:ts proposition i fjöl, då det var fråga om att *fixera* posttjenstemännens löner och låta provisionen försvinna. Det föreslogs då af Kongl. Maj:t, att postexpeditörer af första graden skulle erhålla en ersättning för mistad provision af 417 kronor och postexpeditörer af andra graden en ersättning af 367 kronor. Denna fixering var beräknad som genomsnitt, och Kongl. Maj:t ansåg då detta belopp som full ersättning för den mistade provisionen.

Ang. höjning af anslaget till uppborrds- och frimärkesprovision.
(Forts.)

Om man nu ser på petitionärernas framställning, som inkommit till Kongl. Maj:t, så anföras der exempel från 13 olika postkontor. Vid 9 af dessa 13 postkontor äro de provisioner, som postexpeditörerna skulle få, sedan dessa 75 nya platser tillkommit, betydligt öfver de af Kongl. Maj:t förlidet år föreslagna beloppen, 417 och 367 kronor. 1 står på gränsen och endast 3 under densamma, och det är sådana, som *aldrig* varit uppe vid beloppet 417 kronor, utan falla under det genomsnittspris, som Kongl. Maj:t förra året använde. Dessa petitionärer hafva alltså icke kunnat visa, att af alla de fall, som de anført, och der väl förhållandena äro sämst, det finnes mer än tre fall, der provisionen skulle bli mindre, än hvad Kongl. Maj:t förra året föreslagit som genomsnittspris för det hela. Och jag betonar ännu en gång, att dessa tre redan förut varit under detta genomsnittspris. Således synes det mig, som om Kongl. Maj:t, med ledning af dessa exempel, icke skulle ha haft skäl att framkomma med den framställning, som vi nu hafva att behandla.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har sagt, att vårt postväsen befinner sig i ständig utveckling, och att det går framåt med raska steg. Ja, derom äro nog alla ense, och jag är den förste att erkänna det. Såsom bevis skall jag be att få lemna några siffror beträffande några postkontor i den provins, från hvilken jag sjelf är.

I postkontoret i Eslöf utgjorde år 1885 inkomsterna af hela poströrelsen 11,000 kronor. År 1893 vore de redan uppe vid 54,000 kronor, och nu uppgå de till nära nog dubbla denna summa. Ser man vidare på den provision, som tillkommer tjenstemännen vid Eslöfs postkontor, så finner man, att postmästaren år 1885 hade en provision af 780 kronor. År 1898 hade inkomsten af frimärkesprovisionen stigit till 2,250 kronor, och under tiden har så vidt jag kunnat finna, ingen annan förändring i den ordinarie personalen vidtagits, än att det vid kontoret anstälts en ordinarie postexpeditör. Men äfven under sådana förhållanden har denne postmästare nära dubbelt så mycket provisionsinkomst, som han hade 1885, och det är samma person, som nu innehar platsen.

Ungefär lika gestaltar sig saken, om jag ser på Helsingborgs postkontor. Der har hela uppborrdssumman stigit från 66,000 kronor år 1885 till 198,000 kronor år 1898, och de provisioner, som

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

utgå till postkontorets ordinarie personal, ha ökats från 2,550 kronor år 1885 till 6,510 år 1898. Man finner sålunda, att beloppet under dessa år nära tredubblats, och den ökning af den ordinarie tjänstepersonalen vid kontoret, som under samma tid egt rum, har på långt när icke hållit jemna steg med ökningen af provisionen, utan det har uppstått en högst väsentlig ökning i inkomsterna för tjänstemännen vid stationen, hvilkas inkomster af provisionen successivt blifvit allt större och större. Postmästaren i Helsingborg är nu uppe vid en inkomst af öfver 7,000 kronor, alltså vid löneförmåner, motsvarande dem, som lemnas byråchefer vid våra centrala embetsverk och öfverdirektörer vid statens jernvägar. Kan det då vara så farligt, om det blefve några kronors mindre inkomst för dem ett år eller par, till dess rörelsen hinner utveckla sig? Jag för min del kan icke finna annat, än att vi äro skyldiga att se till, i hvad mån denna provision ökats och hvad dessa tjänstemän ha i inkomst, och att vi derefter böra bedöma frågan. Jemför man dessa tjänstemän med andra statens tjänstemän, så ha dessa tjänstemäns löner efter min uppfattning stigit ofantligt mycket till följd af ökningen af denna provision, under det att deremot andra statens tjänstemän få stå stilla på den punkt, der de ställdes vid den senaste regleringen.

Nu säger man, att det är Riksdagen, som vållat, att man fått in 143 nya postexpeditörer förra året, och att Riksdagen för den skull äfven är skyldig att hålla de förutvarande tjänstemännen skadeslösa. Jag ber i anledning deraf att få säga, att om det hade gått till, som det hade bort gått till, så skulle naturligtvis ordinarie tjänstemän ha tillsatts i den mån sådana behöfts. Men så har icke skett, utan det är allmänt bekant, att postmästarne eller postkontoren velat reda sig så länge som möjligt med *extra* biträden för att slippa dela provisionen med ordinarie tjänstemän. Detta är ju ett högst oegentligt förhållande. Det har blifvit en alldeles för stor kontingent af *extra* biträden, som fått gå och vänta på ordinarie anställning, emedan man icke velat släppa fram dem och låta dem dela provisionen med de gamla. Detta är ju ett missförhållande, men jag vågar påstå, att det icke är Riksdagens skuld, att detta missförhållande existerar, ty så vidt jag vet, har Riksdagen icke sagt nej till en enda framställning om flere ordinarie tjänstemän vid postverket. Om nu denna oegentlighet beror på de olika postkontoren eller på generalpoststyrelsen, eller hvar felet ligger, vet jag icke, men icke tror jag, att man kan säga, att felet ligger hos *Riksdagen*.

Då man nu emellertid ansett sig tvungen att ändra detta förhållande och jemna ut det, så kommer man och säger: »Nu skola ni ha hvad ni ha haft och behålla oförändradt hvad ni förskaffat er». Således, vid de postkontor, der postmästarne icke velat skaffa nya ordinarie tjänstemän — eller hvar felet nu må ligga, ty derom vill jag, som sagdt, icke yttra mig — vid dessa postkontor,

der postmästarne ha kunnat förskaffa sig stor inkomst, så stor, att den är jemförlig med den inkomst, som tillkommer byråchefer och öfverdirektörer, såsom jag redan har nämnt, skulle man icke få göra någon ändring. Man skulle säga till postmästarne: Derför att detta förhållande under en lång tid har existerat, skolen I vara berättigade att få denna inkomst ograverad, äfven om Riksdagen griper in och säger: I få icke hålla edra extra biträden tillbaka. Kan detta vara riktigt? Nu är det, som vi veta, en post- och telegrafkomité tillsatt, och jag skulle vilja se, huru det skall vara möjligt för denna komité, om Riksdagen säger, att dessa personliga inkomster aldrig få minskas, utan att det bör vara så mycket, som de kunnat få hittills, att komma under de belopp, som på detta sätt uppskrufvats.

Förra året var det någon rimlighet i förslaget, emedan det då var meningen att fixera dessa inkomster till ett genomsnittspris, men nu skulle man gå ifrån den principen och säga till de förutvarande ordinarie tjänstemännen, att de för all framtid skola ha hvad de ha haft. Det är en väg, som jag tror det icke är riktigt att fortgå på. Mig synes det förhålla sig så, att dessa petitionärer icke kunnat visa några fall, der de kommit under det genomsnittspris, som åsatts. För öfrigt, när de göra sina jemförelser, petitionärerna lika väl som Kongl. Maj:t, taga de icke jemförelserna t. ex. från den sista femårsperioden. De jemföra icke t. ex. 1895 och 1900, utan 1898 och 1899, 1897 och 1898 o. s. v. Icke är det riktigt att gå så till väga. Äfven om det icke vore fråga om mer än 2 nya ordinarie postexpeditörer vid ett postkontor, skulle man kunna visa, att på det kontor, der desse blefve anstälde, inkomsterna blifvit mindre för de gamla. Hade saken fått gå sin regelrätta gång och man insatt ordinarie, der det behöfts, hade en sådan framställning aldrig kunnat komma i fråga.

För öfrigt synes det mig, som om här i sjelfva verket vore fråga om en obetydlighet. Då man ser på petitionärernas uppgifter, finnes der icke, åtminstone så vidt jag kunnat se, något synnerligen svårt fall. Man har talat om Helsingborgs postkontor. Men der är uppbördsp provisionen så stor, särskildt i jemförelse med hvad den var för 5 å 10 år tillbaka, att den mycket väl tål vid en reducering.

Jag har nu angifvit de skäl, som dikterat reservanternas eller åtminstone min uppfattning i denna fråga. Det är just på den *rättsliga* ståndpunkten vi vilja ställa oss. Det är ingalunda fråga om att minska tantiëmen. Men då det blir flere tjänstemän på samma ställe, är det icke mer än rätt och billigt, att äfven desse få sin andel deraf.

Man säger: det är här fråga om att minska uppbördsp provisionen utan någon motsvarande lindring i arbetet. Ja, en talare tycktes till och med vilja påstå, att en ökning i arbetsbördan här kunde ifrågakomma — men det var väl icke på fullt allvar. Jag

*Ang. höjning
af anslaget till
uppbördsp och
frimärkes-
provision.*
(Forts.)

Ang. höjning af anslaget till uppboörds- och frimärkesprovision. ber då att få framhålla, att utom tillsättandet af 143 nya postexpeditörsbefattningar en ökning af 15,000 kronor begäres för aflönandet af extra biträden, och det måtte väl något bidraga till lindrande af de andras arbetsbörd.

(Forts.) Herr talman, på dessa skäl ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Darin: Herr talman, mina herrar! Jag skall tillåta mig att i all korthet ställa denna fråga i ytterligare belysning af hvad som förekom i samma ärende vid förra årets riksdag. Kongl. Maj:t gjorde då framställning om två saker, som härmed sammanhänga, nemligen dels fixerandet af posttjenstemännens uppboörds- och frimärkesprovision och dels ökning af antalet postexpeditörsbefattningar. Den förra framställningen fann Riksdagen icke skäl att bifalla, ehuru den tillkommit på grund af uttalanden, väl icke af Riksdagen, men af viktiga delegationer inom Riksdagen, nemligen statsrevisionen 1893 och statsutskottet 1894. Hvad den andra framställningen angår, fann Riksdagen skäligt att delvis bifalla den: af de 293 postexpeditörstjänster, som begärdes, beviljades 143.

När dessa två ärenden förekommo till behandling i Andra Kammaren, påvisades här från flera håll, hvilka konsekvenserna skulle blifva af bifall till statsutskottets hemställan i dessa två hänseenden; om nemligen förslaget om fixeringen afsloges och ökningen i antalet postexpeditörsbefattningar medgäfves, så skulle de äldre posttjenstemännen, som finge vidkännas ett ej obetydligt afdrag å sina löneinkomster såsom tillskott till de nytillkomnes aflöning, i väsentlig mån blifva derpå lidande.

I detta sammanhang vill jag, innan jag går vidare, tillåta mig att framhålla en liten oegentlighet, som förekom i den näst föregående talarens anförande. Han menade, att då Kongl. Maj:t förra året ifrågasatte fixeringen af postexpeditörernas uppboörds- och frimärkesprovision, skulle Kongl. Maj:t hafva funnit skäligt att fastställa ersättningen till medelbeloppet för den ifrågakomma femårsperioden, 1893—1897. Men så var icke förhållandet. Kongl. Maj:t fann det vara rättvist att, på samma gång fixeringen genomfördes, bereda en *löneförbättring* åt posttjenstemännen, en löneförbättring, som i afseende på postexpeditörerna skulle fått följande utseende: en postexpeditör af första lönegraden, som enligt femårsberäkningen haft ett medelbelopp af 417 kronor i provision, skulle erhålla 500 kronor som ersättning vid provisionens fixering. En postexpeditör af andra lönegraden, som haft ett medelbelopp af 367 kronor i provision, skulle vid fixeringen få sig tillgodoräknade 400 kronor. Således fann Kongl. Maj:t redan i det sammanhanget skäligt att såsom en ersättning för fixeringen *höja* den fasta lönen genom att beräkna ersättningen för provisionen högre, än den varit under den berörda femårsperioden.

Emellertid beviljade, som sagdt, Riksdagen 143 nya postexpe-

ditörstjenster. Hvad detta kan betyda och hvilken inverkan det kan hafva på den förmån, som består i beräkning af provision, kan man förstå deraf, att till de förutvarande till provision berättigade 357 postexpeditörerna nu skulle komma, enligt utredning, som nu af Kongl. Maj:t framlagts, 110, hvilka hade att dela provision med de 357. Att detta komme att inverka i ganska väsentlig mån, är alldeles påtagligt. Detta insågs ock redan vid förra årets riksdag. I denna kammare, tyvärr endast i denna, framkommo uttalanden, att Riksdagen borde skynda att godtgöra hvad som måste betecknas som obilligt, ja, man ville till och med säga orättvist. Flere utvägar påvisades i denna kammare. Det sattes i fråga, att Riksdagen redan samma år skulle anvisa medel, som skulle användas för detta ändamål. En annan talare, nemligen den ledamot af denna kammare i statsutskottet, hvars namn icke återfinnes bland reservanterna, påvisade en annan, antagligen lämpligare utväg, nemligen att Kongl. Maj:t måtte till påföljande Riksdag, d. v. s. detta års Riksdag, inkomma med framställning i syfte att godtgöra posttjenstemännen för den minskade provisionen.

Således har icke Kongl. Maj:t saknat anmodan att framlägga det förslag, som nu behandlas. Emellertid kom icke någon framställning till stånd från Riksdagens sida i form af en skrivelse, emedan det yrkande på återremiss till statsutskottet, som här framställdes, icke vann nödigt afseende. Men jag vill erinra om, att det var en högst betydlig minoritet, nemligen 75 röster, som biträdde detta återremissyrkande.

Under debatten förlidet år framträdde motståndet mot den åtgärd, som nu är ifrågasatt för att godtgöra posttjenstemännen för den förlorade provisionen, just från den nyss uppträdande talaren på skånebanken, tillika ledamot af statsutskottet; men visserligen iakttog han då en mycket välvilligare hållning än i dag. Han uttalade nemligen, att han alls icke undrade öfver, att i kammaren uttalanden af det slag, som han i dag klandrat, framkommit. Han fann det tvärtom ganska naturligt. Ja, han gick längre än flere andra talare. Ty han betecknade det förhållande, det gälde, som en orättvisa. Han uttryckte sig så, att han icke kunde finna orättvisan så stor, som andra funnit. Han medgaf således, att det låg någon orättvisa i det förhållande, som skulle komma att uppstå, i fall statsutskottets förslag i alla delar vunne bifall. Och den ärade talaren fäste sig öfvervägande vid de *formella* svårigheter, som skulle ligga i vägen för att redan vid förlidet års riksdag vinna hvad från vissa håll påyrkades, nemligen godtgörelse för provisionens fördelning. I slutet af sitt anförande använde han de orden, att han hoppades, att kammaren »för denna gång» skulle bifalla hvad statsutskottet hemställt. Der fans således äfven i hans anförande åtskilligt, som kunde ingifva posttjenstemännen förhoppningar om, att vid innevarande års riksdag deras rättmätiga förväntningar skulle bättre tillgodoses än vid förlidet års riksdag.

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

Ang. höjning af anslaget till uppboärs- och frimärkesprovision.
(Forts.)

Det har derfor gjort mig mycket ondt dels att höra den berörde talaren i dag ställa ett än starkare motstånd mot den ifrågasatta åtgärden, än han förlidet år gjorde; dels också att se 11 ledamöter från denna kammare antecknade som reservanter mot statsutskottets förslag; dels ock, och icke minst, att finna, att man ansett sig kunna framställa sin reservation i formen af ett bleklagdt nej, der icke ett enda motiv för afslagsyrkandet uttalats.

Jag har tillåtit mig erinra om de omständigheter, som förekommo vid förlidet års riksdag, för att, bland annat, påvisa det berättigade i posttjenstemännens framställning rörande denna fråga. Det var icke blott från deras sida, som sökte direkt åstadkomma någonting, som de uppmuntrande orden föllo, utan äfven från det betydelsefulla håll jag nyss berört.

Nu har statsutskottsledamoten på skånebanken gifvit oss en framställning af den hastighet, hvarmed provisionen växer. Jag kan verkligen icke medgifva, att denna framställning nu har någon synnerligen stor betydelse. Den kunde ha betydelse, så länge mot reservanternas förslag endast förelåg Kongl. Maj:ts förslag. Men sedan statsutskottet kommit emellan med ett förslag, som afser en fixering utaf ersättningen för provisionen, så kan jag icke finna, att man skall behöfva låta skrämja sig af farhågorna för en fortgående oskäligen ökning af denna förmån.

En annan ledamot af statsutskottet har velat stödja reservanternas mening dermed, att uppboärsprovisionen, såsom obestriddigt är, högst väsentligt vuxit, sedan lönerregleringen fastställdes. Men vi få icke glömma, när denna egde rum. Det var nemligen 1874, och det är ju lång tid sedan dess. De tjenstemän, som sedan den tiden vunnit anställning i postverkets tjenst, hafva — efter hvad jag anser — fått sig tillförsäkrade åtminstone en förhoppning att få åtnjuta en alltjemt stigande aflöning just på grund af detta provisionsväsen; och att nu draga ett streck öfver dessa deras förhoppningar och berättigade beräkningar finner jag obilligt, ja, jag skulle nästan kunna säga, orättvist.

Herr talman, på grund af hvad jag nu anfört skall jag tillåta mig yrka bifall till hvad statsutskottet hemställt. Jag skulle icke hafva funnit det orimligt, om statsutskottet hade utan någon förändring tillstyrkt hvad Kongl. Maj:t hemställt. Men jag vågar hoppas, att med den förändring, som statsutskottet vidtagit i Kongl. Maj:ts förslag, detta förslag i sin sålunda förändrade form ännu säkrare må kunna påräkna denna kammares bifall, och det är derfor som jag, herr talman, yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Den närmast föregående ärade talaren uttryckte sin förundran öfver, att en ärad talare på skånebanken, hvilken är ledamot af statsutskottet, under denna riksdag intagit eu något ovänligare hållning i denna fråga, än han gjorde vid nästlidna års riksdag. Jag tror mig något känna till

hans ställning i frågan och anser, att den i sjelfva verket icke är så alldeles ovänlig, som den närmast föregående talaren framhöll; åtminstone kan den diskussion, som förekommit i utskottet beträffande denna fråga, gifva sådant vid handen.

Han vände sig, denne ärade talare och statsutskottsledamot, egentligen, så vidt jag kunde finna, mot det nuvarande *systemet* för aflöning af postverkets tjänstemän, och det var följderna af detta system, som han temligen hjert belyste. I sjelfva verket, om systemet innebär, att anställandet af nya ordinarie tjänstemän på postkontoren medför en minskning i de förutvarande ordinarie tjänstemännens inkomster, utan att dessas arbete minskas — det kanske tvärtom ökas — då är det icke underligt, om det gått så till, som han beskref, nemligen att man på grund deraf fått ett mycket stort antal extra tjänstemän. Det är deri, som hela orsaken till detta missförhållande ligger. Hvad den ifrågavarande talaren anmärkte utgjorde således ett klander *mot sjelfva aflöningsystemet*, och i detta klander instämmer jag och antagligen äfven samtliga denna kammars ledamöter. Men att systemet är dåligt hindrar icke, att i det fall, som nu föreligger, en bestämd obillighet träder i dagen, hvilken tvärtom just är en följd af detta utaf den antyde talaren klandrade system. När det då varit bristfälligheter i systemet och när obilligheten deri så hjert träder fram som nu, tillhör det icke då Riksdagen att träda modererande emellan och att söka utjemna obilligheten samt till och med, om möjlighet der-till förefinnes, undanröjja den?

Den nämnde talaren ansåg, att det icke vore så farligt med den påvisade minskningen i posttjänstemännens inkomster, och såsom ett exempel derpå anförde han särskildt postmästarnes i Eslöf och i Helsingborg löneförhållanden. Ja, träffade obilligheten endast postmästare å sådana der stora postkontor eller andra tjänstemän, som hafva en lika hög aflöning, då skulle jag icke spilla två ord på denna fråga. Men det är icke företrädesvis postmästare af detta slag, som man här har att taga särskild hänsyn till, utan det är just till de lägre aflönade tjänstemännen i postverket, hvilka på ett mycket kämbart sätt träffas af minskningen. Detta kunna vi förstå deraf, att det å första, andra och tredje klassens postkontor finnes in alles endast 30 postmästare. Deremot finnes det åtminstone omkring 350 postexpeditörer, som lida intrång på grund deraf, att de omhandlade nya ordinarie tjänsterna tillsatts. Hvarför skall man då uppehålla sig vid och tala om dessa postmästare, hvilka hafva något så när hyggliga löneinkomster? Hvarför icke i stället tala om dessa 350 postexpeditörer, hvilka af alla erkännas hafva allt för dåliga aflöningsförmåner?

Jag har, äfven jag, gjort mina beräkningar och dervid bland annat sökt bilda mig en föreställning om, huru det just å ett af postkontoren i det sydligaste Sverige skulle kunna i detta afseende gestalta sig, om, såsom ju antagligt kan vara, å detta postkontor

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.

(Forts.)

skulle komma att anställas ett par nya postexpeditörer. Postmästaren å detta kontor skulle få vidkännas en minskning i sina inkomster med vid pass 300 kronor. Han har förut haft omkring 4,500 kronor, och då kunde ju herrarne tycka, att det icke vore så särdeles farligt, om han finge 300 kronor mindre. Men lönen är i alla fall icke så stor, att icke äfven för denne posttjensteman minskningen kommer att blifva känbar nog. Hade det varit fråga om att höja hans lön, då kunde man kanske behöft resonera om saken; men nu är det ju i stället fråga om en minskning. Men jag vill icke uppehålla mig längre vid denne tjänsteman, utan vid de öfriga å samma kontor. Der finnes en postexpeditör, som jag kan antaga hafva haft vid pass 2,300 kronor i lön. För honom uppgår minskningen i inkomster till omkring 175 kronor, och detta måste väl medgifvas vara en ganska känbar minskning. För en annan der anställd postexpeditör åter, hvilken jag antager hafva haft omkring 1,800 kronor i lön, minskas denna med omkring 140 kronor. Herrarne kanske tycka, att minskningen i detta senare fall icke betyder så mycket, efter som denna postexpeditör är en qvinna; men hon är i alla fall en qvinna, som vant sig vid de lefnadsförhållanden, som en lön af 1,800 kronor kan erbjuda. Minskningen skulle vid det af mig åsyftade postkontoret blifva känbar för alla de förutvarande ordinarie tjänstemännen och mera känbar i samma mån som lönen är lägre.

Jag tror således icke, att man betraktar denna fråga på ett rätt sätt, om man blott tänker på vissa postmästare, som förut äro temligen väl aflönade och nu skulle lida en för dem ej så väsentlig minskning i inkomst, utan jag ber herrarne i stället tänka särskildt på den stora massan af postexpeditörer, hvilka på ett verkligt ganska behjertansvärdt sätt träffas utaf dessa af dem fullkomligt oförvållade afdrag i de inkomster de behöfva för att fylla sina lefnadsbehof.

Såsom herrarne minnas från nästföregående riksdag, då denna fråga äfvenledes var före, hade Kongl. Maj:t då föreslagit en ny löneroglering för postverkets tjänstemän, gående, bland annat, ut ifrån, att uppbördsprovisionen skulle fixeras till visst belopp. I sammanhang härmed föreslog Kongl. Maj:t inrättandet af 293 nya postexpeditörsplatser. Efter som enligt detta Kongl. Maj:ts förslag lönerna för postverkets samtliga tjänstemän skulle utgå med fixa belopp, skulle naturligtvis inrättandet af dessa 293 nya platser icke utöfva någon som helst inverkan på de förutvarande tjänstemännens löneförmåner. Men statsutskottet, som den gången icke ville vara med om Kongl. Maj:ts förslag angående lönerogleringen, föreslog det oaktadt, att 143 nya postexpeditörsbefattningar skulle inrättas, detta af omtanke för de många extra ordinarie tjänstemän, hvilka utskottet ville bereda ökade utsigter till fast anställning. Utskottet hade visserligen icke förbisett, att detta skulle hafva till följd någon minskning i de förutvarande ordinarie tjänstemännens

inkomster; men enligt utskottet lemnade uppgifter skulle denna minskning uppgå till endast 1 krona å 100, således för en postexpeditör med 1,800 kronors lön till 18 kronor, och detta tyckte utskottet icke skulle göra så synnerligen mycket i jämförelse med den stora fördelen af att få 143 nya ordinarie postexpeditörsbefattningar till stånd. Vid diskussionen sedermera här i kammaren påvisades det, att utskottet emellertid tagit fel härutinnan. Utskottet hade nemligen tagit *medeltalet*, hvarmed minskning i provisionsinkomster skulle komma att ega rum, och hvilket mycket riktigt uppgick till 1 procent. Men — som i kammaren påvisades — minskningen skulle icke komma att träffa efter medeltal, utan individuellt, beroende på, såsom en föregående ärad talare upplyste, huruvida det vid ett *visst* postkontor komme att placeras någon af dessa nya ordinarie tjänstemän eller icke, och derpå huruvida antalet nytillkomna ordinarie är stort i förhållande till det gamla antalet eller icke. Minskningen träffar sålunda hårdt i främsta rummet, de små postanstalterna, hvilkas postmästare sitta med små löner och der det förut icke funnits något ordinarie biträde. Jag har räknat ut till hvad belopp minskningen skulle uppgå på ett visst håll, nemligen vid ett postkontor, der postmästaren förut varit den enda ordinarie tjänstemannen och åtnjutit vid pass 3,400 kronors inkomst. Minskningen skulle för honom, om vid hans postkontor *en* ny ordinarie tjänsteman anställdes, uppgå till omkring 310 kronor eller $8\frac{1}{3}$ procent af hans förutvarande inkomster. Dernäst träffar minskningen postkontor, som förut haft endast två eller tre ordinarie tjänstemän, för den händelse dit placeras någon ny ordinarie, och öfver allt gäller som regel, att minskningen minst träffar dem, som hafva den högsta inkomsten, och mest dem, som hafva den lägsta, och herrarne måste väl medgifva, att detta är en ganska stor oegentlighet. Nu äro utaf de 143 nya postexpeditörerna, som blifvit ordinarie från år 1900, icke mindre än 23 placerade å postkontor af 5:te eller 6:te klassen, af hvilka förut 20 icke hade någon postexpeditör, och af hvad jag förut sagt torde framgå, att på dessa postkontor för de förutvarande ordinarie tjänstemännen måste inträda ganska bekymmersamma förhållanden. Vidare äro de naturligtvis placerade äfven på andra håll, och för så vidt de blifvit placerade på postkontor, komma de öfver allt att göra intrång på de äldres inkomster.

Ang. höjning af anslaget till uppbörds- och frimärkesprovision.

(Forts.)

Det har ju åtskilliga gånger förut inträffat, att Kongl. Maj:t föreslagit och Riksdagen beviljat nya postexpeditörsplatser. Så skedde t. ex. år 1897, då Riksdagen beviljade 75 stycken nya sådana platser. Men så många som 143 på en gång har Riksdagen aldrig förut beviljat. När det har varit ett mindre antal, som tillkommit, har det kunnat vara en möjlighet för generalpoststyrelsen att placera de nya ordinarierna på sådana platser, att de förorsakat så liten olägenhet som möjligt för de förut varande ordinarie tjänstemännen. Men man torde lätt kunna förstå, att när det blir så

Ang. höjning af anslaget till uppboäds- och frimärkesprovision. många som 143 på en gång, så uteslutes möjligheten för generalpoststyrelsen — den må vilja det aldrig så gerna — att ens närmelsevis undvika de olägenheter, som äro förbundna med de nya ordinarie tjänstemännens placering.

(Forts.)

Som redan har blifvit framhållet, förefinnes en olikhet mellan utskottets förslag och Kongl. Maj:ts förslag. Jag skall genom ett exempel belysa, hvori denna olikhet består. Antag exempelvis, att en förutvarande ordinarie postexpeditör haft i provision 500 kronor under år 1899. Om icke någon ny postexpeditörstjänst med 1900 års början tillkommit vid hans kontor, skulle han genom rörelsens utveckling vid kontoret under år 1900 fått exempelvis 540 kronor. Men genom att det nu tillkommer nya ordinarie platser vid hans kontor, minskas i stället hans provision till 325 kronor. Kongl. Maj:t vill då, att denne postexpeditör skall genom den extra ersättningen få sin provision för år 1900 höjd till 540 kronor, men utskottet vill endast, att han skall få den höjd till hvad han har fått under år 1899, nemligen 500 kronor. Utskottet vill alltså icke godtgöra honom för den *ökning*, som han, om ingen ny ordinarie kommit till, skulle ha fått derigenom, att rörelsen utvecklats sig. Utskottet vill endast, att han under år 1900 ej skall få *minskning* mot år 1899, utan att han skall få behålla hvad han haft detta år. Det är klart, att — om ingen lönerreglering snart inträffar — skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag det anslag, hvarom här är fråga, komma att kvarstå huru långt in i framtiden som helst och behöfva undan för undan ökas. Enligt utskottets förslag deremot kommer anslaget att successivt minskas och antagligen rätt snart helt och hållet bortfalla, så snart nemligen provisionen, oaktadt tillkomsten af de nya ordinarierna, på grund af rörelsens utveckling stigit till hvad den var under år 1899.

Jag tror, att det är ett ganska klokt och billigt förslag, som utskottet här framlagt för Riksdagen. Och för min del har jag föreställt mig, att, äfven om — såsom jag väl kan tänka mig — det vid denna riksdag skulle råda mycken obenägenhet att *höja* lönerna genom dyrtidstillägg, man dock icke skulle vilja gå derhän, att man gör *dyrtidsafdrag* för tjänstemännen. Det är under denna förhoppning, herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr von Friesen förenade sig herrar *Ernst Carlson, Hammarlund, Höjer, Byström, Eklund* i Stockholm, *Wavrinsky, David Bergström, Branting, Wallis, Centerwall, Lüljeholm, Waldenström, Pantzarhielm, Olsson* i Stockholm, *af Callerholm, Spangenberg, Björck, Kardell, Dahlstedt, Bromée* i Billsta, *Pettersson* i Södertelje, *Nydal, Olofsson* i Ävik, *Johansson* i Öija, *Jansson* i Edsbäcken, *Persson* i Arboga, *Hjelmérus, Broström, Thylander, Hammarström* och *Vahlquist*.

Vidare anförde:

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

Herr Sjövall: Herr grefve och talman, mina herrar! Efter de varmhjertade och ända till genomskinlighet klara och belysande föredrag, som i detta ärende hållits af åtskilliga af kammarens ledamöter, framför allt af den näst föregående talaren på stockholmsbänken, skulle det kunna förefalla onödigt att vidare orda i denna sak, men jag känner mig i alla fall af flera skäl uppfordrad att draga äfven mitt strå, huru litet det än må vara, till stacken, d. v. s. med andra ord att äfven i min ringa mån medverka till en lyckosam lösning af denna fråga, hvars utgång med oro motses af en stor klass af våra svagast aflönade tjänstemän.

Mot hvad utskottet föreslagit hafva tvenne dess ledamöter nu här uppträdt, sist den mäktige och myndige mannen på skånebänken, men de skäl, hvilka af dem mot utskottet anförts, hafva åtminstone icke på mig och — som jag tror — icke heller på flertalet af kammarens öfriga ledamöter haft någon öfvertygande verkan.

Man har velat låta påskina, att man genom ett bifall till utskottets förslag skulle, såsom orden föllo, »binda händerna» på den komité, som nu är sysselsatt med att utarbета en ny löne-reglering för hela poststaten. Att så dock icke är förhållandet, har redan påvisats både af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet och af herr von Friesen, men det torde i alla fall icke vara ur vägen att ännu en gång ytterligare betona, att hvad utskottet föreslagit är ordagrant: »att Riksdagen må medgifva, att, i enlighet med de grunder, som af utskottet här ofvan angifvits, och de närmare bestämmelser, som i öfverensstämmelse härmed kunna varda af Kongl. Maj:t fastställda, må från och med innevarande år *tills vidare* af anslaget till uppbörds- och frimärkesprovision utgå godtgörelse till de postförvaltare, kontrollörer och postexpeditörer, hvilkas inkomst af uppbörds- och frimärkesprovisionen minskas i följd deraf, att från innevarande års ingång nya postexpeditörsbefattningar tillkommit.» Det är ju här med all önskvärd tydlighet framhållet, att den af utskottet föreslagna lönersättningen skall komma att utanordnas endast *tills vidare*, och när så är förhållandet, kan jag icke förstå, att den på något sätt kan binda händerna på den komité, som har med löne-regleringen att skaffa.

Det har vidare af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anförts — och det med fullt skäl — att de nu ifrågavarande tjänstemännens löner äro så små, att det säkerligen aldrig kan blifva ifrågaställdt att minska dem, hvadan icke heller ur den synpunkten det tillvägagående, som utskottet föreslagit, kan på något sätt verka störande på den bebådade nya löne-regleringen.

Detta »*tills vidare*», som återfinnes i utskottets kläm, är sålunda alldeles tillräckligt att gendrifva det påstående, som herr Ivar Månsson gjorde, att, om utskottets förslag bifölles, man aldrig skulle kunna rubba derigenom uppkomna förhållanden, aldrig göra

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.

(Forts.)

någon förändring i de ifrågavarande tjänstemännens löner, utan hafva fastslagit dem en gång för alla. Detta om de af reservanterna hittills anförda skälen.

Vidare ber jag att ännu skarpere, än hvad hittills skett, få fästa uppmärksamheten uppå, att genom den nuvarande anordningen otvifvelaktigt en orättvisa i hela lönesystemet är införd, ty under det postmästare och postexpeditörer på små postanstalter få sitta i orubbadt bo och hafva samma inkomster år 1900 som år 1899, få tjänstemännen på ett annat postkontor, som blifvit lyckliggjordt med tre nya ordinarie tjänstemän, ehuru de hafva samma arbete som de förre, sig sjelfvom till straff och androm till varnagel vidkännas, att deras löneförmåner på ett ganska känbart sätt reduceras. Inte kunna väl kammarens ledamöter verkligen vara beredvilliga att gå ett sådant orimlighetssystemens ärenden.

Man har vidare sagt, att denna fråga är så obetydlig, att det är blott sportler, som det här gäller, och der man icke velat rent ut använda detta uttryck, har man användt ordet *tantième*, om hvilket man till och med påstått, att det alls icke minskas, utan genom den årliga stegringen af uppbörden tvärtom städse något ökas. Detta kan icke kallas annat än en spetsfundighet, ty om jag har ett *tantième* och man sedan dyflar på mig tre stycken, som skola vara med och dela detsamma, så må väl detta åstadkomma icke en ökning, utan en minskning.

Såsom ett exempel på posttjänstemäns goda löneförmåner anförde den ärade statsutskottsledamoten på skånebanken en af de högst aflönade inom postverket. Det är dock alldeles icke om *dem* vi tala. Vi tala icke om höga embetsmän med stora titlar och höga löner, utan om små tjänstemän med små löner och oskäligt drygt arbete för dessa löner.

Här ha anförts så många siffror förut, att det vore att fresta kammarens tålmod, om jag nu skulle endast upprepningsvis komma med några flera; sådana stå mig dock till buds. De, som äro besjälade af en allvarlig önskan att stadga sitt omdöme i denna fråga, kunna emellertid, innan den blir föremål för gemensam votering — ty på annat sätt lär den väl icke lösas — stadga sin öfvertygelse genom att läsa igenom den diskussion, som fördes vid förra årets debatt i postfrågan. De skola der finna ovederläggliga siffror, som klart ådagalägga, huru saken ställer sig.

Jag skall nu endast tillåta mig att anförda sådana siffror, som visa, huru uppbördsprovisionen ter sig i närvarande ögonblick, alltså siffrorna för januari och februari innevarande år, hvilka dock naturligtvis ej kunna blifva fullt tillfredsställande, alldenstund kvartalsuppgiften ännu ej inkommit. För att förstå, hur betydande del af lönen uppbördsprovisionen är, vill jag dock först fästa uppmärksamheten på, att om en person, t. ex. en kontrollör, efter några och 20 års tjenst hunnit upp till en lön af 2,000 kronor och har en uppbördsprovision af 800 kronor, så utgöra dessa 800

kronor, mina herrar, $\frac{1}{3}$ af hans lön. Af denna tredjedel, som alls icke är ett tantième eller några sportler, utan en af öfverordnad myndighet för honom beräknad löneinkomst, är det nu, som reservanterna vilja taga bort ungefär en tredjedel. Är icke detta ett ganska afsevärdt afdrag, skulle jag vilja fråga alla, som kunna och vilja räkna. Nu ställer sig saken så, att vid det postkontor, från hvilket jag har mina uppgifter, skulle i januari postmästaren, om ingen ytterligare delning af provisionen inträdt, ha fått 167 kronor 84 öre, men fick endast 144 kronor 78 öre. Han gjorde alltså en förlust på omkring 23 kronor. Kontrollören, som skulle ha erhållit 52 kronor 8 öre, fick endast 36 kronor 71 öre och gjorde alltså en förlust på 16 kronor. En postexpeditör af andra graden erhöi i stället för 34 kronor 72 öre 24 kronor 47 öre och förlorade alltså omkring 10 kronor. Dessa siffror gälla nu endast den ena månaden, och härtill kommer sedan öfriga månader samt kvartalsuppbörden. Gör man med ledning af dessa uppgifter en beräkning för hela året, så finner man, att vid det ifrågavarande postkontoret postmästaren till följd af minskning i uppbördsprovision och dylikt förlorar 349 kronor, kontrollören 232 kronor och postexpeditören af andra graden 155 kronor per år, alltså ingalunda små belopp att taga ifrån aflöningar på 1,600, 1,800 och 2,400 kronor.

Af ene reservanten har också sagts, att här icke vore fråga om en minskning af vederbörandes inkomster af provisionen, utan man önskar blott fastställandet af ett *medium* af denna för flera år, och detta medium skola de sedan få. På det sättet skulle, menade han, full rättvisa skipas och dessa tjenstemän ingen skada lida. Men, mina herrar, de få verkligen på ett sådant sätt *icke* sin rätt, ty om man skall räkna ut en medelsiffra, så får man ju gå tillbaka några år, och då ingår siffran för 1900 med sitt minskade värde. Det är deruti jag anser att orättvisan ligger.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten vid ett förhållande, som kanske ingen i kammaren så noga tänkt på — det afhandlas nemligen på blott ett par rader uti den kongl. propositionen — och detta är, att det äfven är någon annan än posttjenstemännen, som har inkomst af uppbörden, nemligen dels allmänheten och dels föreståndarne för de små poststationerna. Herrarne må icke tro, att det är *små* belopp, som gå till dessa kunder. I Stockholm togo köpare af frimärken sistlidet år en provision af 8,088 kronor 68 öre, i Göteborg 3,578 kronor 51 öre, i Malmö 2,873 kronor 20 öre, i Helsingborg 945 kronor 43 öre, i Kristianstad 760 kronor 72 öre, i Ystad 828 kronor 44 öre och i Trelleborg 204 kronor 52 öre. Det är, som herrarne finna, icke så små summor, som allmänheten sålunda tager, icke från det rika postverket, utan från tjenstemännen på de olika kontoren. Men aldrig har någon satt i fråga att minska denna allmänhetens provision af uppbörden, endast de stackars postexpeditörernas provision är det, som skall afknappas.

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)*

Till sist har man nu sökt framhålla, att minskningen i provisionen skulle motvägas deraf, att uppbörden på grund af förhållandenas magt komme att stiga år för år, men herrarne kunna väl icke tro, att postverket är ett så elastiskt verk, att dess utveckling fortgår in infinitum och aldrig tager slut? Jag tror icke det, utan jag tror, att det finnes en kulmen, efter som invånareantalet dock icke växer så förskräckligt fort i vårt land. I alla händelser växer säkert icke uppbörden i sådan proportion, att det finnes någon utsigt för de nu lefvande posttjenstemännen att i sin lifstid komma upp till den inkomst, som de hade 1899.

På grund af hvad jag sålunda anfört, vill jag bedja herrarne att af mensklighet icke fresta tålmodet hos dessa stackars tjänstemän utöfver förmågan.

Här har förut talats om hvad som i följd af nu ifrågasatta indragning skulle ske, om sådan företoges hos en enskild industriidkare eller ett bolag. Der skulle naturligtvis tjänstemännen göra strejk och säga: »vi nöja oss icke med detta, utan vi vilja hafva den aflöning, vi haft förut». Ja, så komma icke posttjenstemännen att handla; dertill äro de för hederliga och för tåliga. Men hvad de komma att göra, det är, att de komma att utföra sin syssla med ett hjerta, som svider af en liden orättvisa, och detta icke en öfvergående sådan, utan en, som de ovilkorligen för all framtid skola hafva att föra upp på debetsidan i sina räkenskaper såsom »Utgift för minskad inkomst af frimärkesprovision». Denna post skall stå der i all framtid, och vilja de på något sätt ersätta den, så få de taga sin tillflykt till skuldsättning med alla dess vådor.

Mina herrar, det brödstycke, vi bestå dessa tjänstemän, är sanerligen icke så rundligt tillmätt, att vi på grund deraf kunna drista oss taga tillbaka något, om än så litet, stycke, sedan vi redan en gång lagt det i deras korg.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Tällberg: Jag skall visst icke börja med att slå omkring mig med fraser om sparsamhet med statens medel. Ty af den redan förda diskussionen kan jag förstå, att det vore klokast för statsutskottets ledamöter att stryka ordet sparsamhet ur sin ordbok. Men jag tror, att vi hafva en viss skyldighet att hålla fast vid dessa våra principer. Huru det än är och huru mycket vi än söka att hålla på sparsamhetsprincipen, då det är förenligt med billighet och rättvisa, är det alltid i hvarje fråga någon, som anser, att det eller det anslaget är så ofantligt befo-gadt, att det synes vara rent af en orättvisa att vilja opponera sig mot ett sådant anslag.

Jag är nog af den uppfattningen, att statens embets- och tjänstemän böra få en skälig ersättning för det arbete, som de för statens räkning utföra; men jag hyser också den uppfattningen, att

dessa statens tjänstemän *icke* böra hafva betaldt för det arbete, som af *andra* utföres. Nu äro vi, mina herrar, i detta fall just inne på en fråga, der man med fullt fog kan påstå, att vissa personer få betaldt för ett arbete, som utföres af andra. Det är nämligen så, att de extra posttjänstemännen icke få någon del af dessa provisioner, och i den mån vi använda sådana extra tjänstemän, som få gå och slita för en ringa aflöning, minska vi det eljest för stora arbetet för de ordinarie, men provisionen ökas för de sistnämnda, i den mån rörelsen växer.

*Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)*

Jag vill äfven fästa uppmärksamheten på den tablå, som finnes införd å sid. 15 i utskottets förevarande betänkande. Denna tablå är så till vida missvisande, att jag anser den sakna två kolumner. Dessa två kolumner, som saknas, skulle enligt min tanke, för att gifva ett riktigt uttryck åt saken och för att visa dess rätta innebörd och befogenheten af hvad här med sådan styrka framhållits, upptaga de löner, som för dessa tjänstemän vid deras tillsättning voro beräknade, och den ökning i den beräknade lönen, som under tidens lopp uppkommit genom provisionssystemet.

Jag tror för min del, att det varit välbetänkt, om Riksdagen bifallit det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget för lidet år, så att vi fått en begränsning af detta provisionssystem. Ty jag insåg redan då, att det skulle gå så, att en del af dessa posttjänstemän skulle komma upp till en oskäligt hög aflöning och att vederbörande sedan skulle söka lägga denna till grund vid en eventuel lönereglerieg. Jag skall i detta sammanhang endast be att få anföra ett enda exempel, hvilket, hemtadt ur kongl. generalpoststyrelsens skrifvelse till Kongl. Maj:t, finnes infördt i för lidet års statsverksproposition. Det rör en postkontrollör af tredje lönegraden och innehåller blott några ord: »För honom gälde nemligen i fråga om andel i uppbördsprovision särskilda bestämmelser, genom hvilka hans provisionsandel kommit att utgöra vida högre belopp än för kontrollörer i allmänhet. Sålunda hade provisionen för honom uppgått i jemna krontal år 1893 till 4,060 kronor, år 1894 till 4,264 kronor, år 1895 till 4,338 kronor, år 1896 till 4,511 kronor och år 1897 till 1,984 kronor, eller i medeltal för år under denna femårsperiod till 3,851 kronor. Hans fasta aflöning för år hade, med inberäknadt ålderstillägg, utgjort 2,800 kronor. Vid omsättning till fast aflöning af den honom tillkommande uppbördsprovision kunde han för den skull icke bibehållas i sin nuvarande lönegrad, utan måste, för att minskningen i inkomst icke måtte blifva allt för känbar, uppflyttas i 1:a lönegraden» . . .

Härom är också frågan nu. Man ropar så förfärligt och uttömmar hela sin vältalighetsförmåga för att bevisa, hvilken orättvisa blifvit tillfogad dessa tjänstemän. Man talar om den nedsättningen, som skulle blifva en följd af reservanternas förslag. Men man förtiger absolut den förhöjning, som tillkommit genom detta

Ang. höjning af anslaget till uppörds- och främärkesprovision. provisionssystem på grund af det myckna arbete, som utförts af de extra tjänstemännen, men för hvilka de ordinarie fått räkna provisionen sig till godo.

(Forts.) En talare, herr Biesert, ansåg såsom det allra betänkligaste, att denna minskning i lönen skulle drabba så ofantligt ojemnt. Hvad är orsaken härtill? Jo, den, att mängden af det arbete, som utförts af de extra tjänstemännen, är så olika på olika ställen och att därför den löneförhöjning, som uppkommit genom provisionen och som kommit de ordinarie tjänstemännen till del, varit så ojemn.

För min del är jag alls icke afvotg stämd mot dessa posttjänstemän, och jag har många gånger varit med om löneförbättring åt vissa af dem. Men jag är alldeles öfvertygad om, att det är en fullkomligt origtig princip, som man vill lägga till grund för lörens beräkning.

Det är på grund af dessa skäl, som jag förenat mig med reservanterna i deras förslag, till hvilket jag nu yrkar bifall.

Herr A. Hedin i Stockholm: För den händelse, att denna fråga skulle komma att gå till gemensam votering, tveflar jag visserligen icke, att statsutskottets förslag kommer att af Riksdagen bifallas. Men jag kan icke, såsom någon till mig sagt, vara nöjd med ett sådant resultat, i ty att det då blefve Första Kammaren, som i en i min tanke rättfärdig sak besegrade Andra Kammaren. Men vore det tvärtom, skulle jag vara glad, d. v. s. om det varit i det socialaristokratiska citadellet, som Kongl. Maj:ts rättfärdiga proposition rönt ett ogynsam bemötande, men deremot här i Andra Kammaren funnits majoritet, om också icke enighet, för att taga parti för dem, som kunna betecknas som småfolk inom den svenska embetsmannaverlden.

Jag kan icke veta, herr talman, huru flertalet af denna kammares ledamöter uppfatta tideräkningen efter de tvister, som derom förts, om de anse sig hafva för kort tid sedan trädt in i ett nytt århundrade. Skulle så vara, vill jag för min del ännu hysa den förhoppningen, att de icke tillika vilja från denna dag datera ett nytt *politiskt* tidevarf, nemligen genom underkännande af en grundsats, som kammaren tillföre har hyllat, som Riksdagen och före den nya Riksdagen ståndsriksdagen hyllat, den grundsatsen nemligen, att om man vid bestämmandet af den fixa delen af embets- eller tjänstemans löneförmåner tagit i beräkning sådana inkomster som t. ex. uppördsprovision, tagit dem i beräkning, ehuru till beloppet obestämda, men dessa inkomster sedermera utan något vållande å embets- eller tjänstemannens sida minskats, om de minskats icke därför, att — i fråga om provisioner — uppörden minskats till följd af att rörelsen minskats, men dermed också arbetet minskats, utan genom en i det allmännas intresse och med full vetskap om dess verkan af statsmagterna företagen åtgärd,

nemligen, såsom här, att på flere fördela hvad som förut utgått till ett mindre antal, rättvisan och billigheten fordra, att för denna minskning gifves ersättning. När denna fråga — jag säger denna fråga, ty det är blott formen, som är skiljaktig — här förhandlades i fjol, yttrades från ett par håll, att det icke var så stor orätt, som genom provisionens minskande skulle åsamkas en del tjänstemän vid postverket; och i år har jag hört yttras från ett håll, att den icke skulle vara nämnvärd, och från ett annat håll, att den skulle vara en obetydlighet. Häremot tillåter jag mig göra några erinringar, nemligen först den, att ett kvantitetsmått har jag icke rätt att lägga på den grundsats, som jag nyss nämnde. Jag har icke rättighet att lägga det på en grundsats, som för en af parterna ter sig såsom en rättighet, nemligen för posttjänstemännen, och enligt min tanke för den andra parten, den penningbeviljande magten, *bör* te sig såsom en skyldighet. Grundsatsen, skyldigheten, rättigheten mätes icke på detta sätt; jag får ej tilltro mig den konklusionen, att, då enligt min uppfattning orätten, som skulle begås, icke är stor, jag gerna kan begå densamma.

Ang. höjning af anslaget till uppbörs- och frimärkesprovision.
(Forts.)

Vidare erinrar jag, att på det allra giltigaste skäl i världen denna storhetsfråga kan bedömas alldeles olika af den, som kommer att drabbas af orättvisan, och af den, som beslutar densamma. I alla händelser är det visst, att den senares omdöme icke eger giltigt vitsord gent emot den förres, äfven om den senare skulle förmå att göra sin mening genom magtspråk gällande.

Slutligen vill jag erinra derom, att, äfven om det skulle vara lofligt att handla efter den åsigt, att en »icke stor» orätt skulle få begås, d. v. s. in casu att ersättning för ett *ringa* penningbelopp kan vägras, äfven om — säger jag — man vore benägen att acceptera detta, kammaren i ett fall, som oupphörligen återkommer, har visat sig hylla den motsatta meningen utan någon meningsskiljaktighet alls.

Jag skall taga det närmast liggande exemplet bland de oräkneligt många, som förekommit under min riksdagsmannatid, och jag ber då att få fästa kammarens uppmärksamhet på första punkten i statsutskottets utlåtande n:o 9 vid 1899 års riksdag rörande åttonde hufvudtiteln, uti hvilket utlåtande statsutskottet, såsom alltid i dylika fall utan meningsskiljaktighet, hemställde om beviljande af ersättning för prostetunnor. Det var sammanlagdt tre prostetunnor för två prostar, således en för den ena och två för den andra prosten, och sammanlagda beloppet, af utskottet jemnadt med 20 öre uppåt, belöpte sig till 38 kronor i stället för 37 kronor 80 öre, som det rätteligen skulle utgjort. Det har aldrig kommit i fråga, att någon människa i världen med det allra minsta ord antydt, att, därför att en prostetunna är värd endast 12 kronor 60 öre, prosten ej skulle få denna ersättning; nej, aldrig i skapelsen har det blifvit sagdt. Vid detta tillfälle hade vederbörande upptäckt

Ang. höjning af anslaget till uppbörds- och frimärkesprovision.

(Forts.)

det alldeles fruktansvärda förhållandet, att en kontraktsprost, som skulle uppbära prostetunna från 18 församlingar, icke erhöi sådan från mer än 17 församlingar, hvilket borde ersättas, och det ännu mera fruktansvärda förhållandet, att en kontraktsprost, som vore berättigad att erhålla prostetunna från 19 församlingar, icke fick sådan från flera än 17. Efter en utredning, verkställd af sökanden sjelf, af vederbörande domkapitel, af kammarkollegium och statskontoret, efter frågans behandling hos Kongl. Maj:t och statsutskottet samt båda kamrarne, kom man till detta rättvisa resultat, som jag nyss nämnde. Det har nog någon gång händt, att det varit fråga om något större ersättningssumma. Jag erinrar mig sålunda — men har ej antecknat året — att det en gång varit fråga om en prostetunna på icke mindre än 13 kronor 73 öre, af utskottet jemnadt uppåt till 14 kronor, som Riksdagen på Kongl. Maj:ts framställning beviljade. Men denna fråga hade ock föranledt en ännu grundligare undersökning än den nyssnämnda, nemligen först af uppbördsförvaltningen i orten, såsom orden lyda i Kongl. Maj:ts proposition, vidare af domkapitlet, af Konungens befallningshafvande, af kammarkollegium, af statskontoret, af Kongl. Maj:t, af statsutskottet och af kamrarne. Emellertid ifrågasattes aldrig, att det nämnda beloppet var så smått, så obetydligt, så föga nämnvärdt och pjaskigt, att Riksdagen borde slippa besväret dermed, utan man sade: ja, naturligtvis. Man har icke skytt något arbete på utredningar, utan nedlagt ganska mycket embetsmannaarbete derpå.

Nu skall man säga: detta och uppbördsprovisionen äro ju två skilda saker. Ja, jag har naturligtvis anført detta exempel för att visa, att den i år och i fjol uttalade grundsatsen, att, då beloppet är litet, orättvisan icke är stor, och att man därför icke behöfver fästa sig vid den, aldrig någonsin har af vederbörande åberopats och ännu mindre ledt till efterföljd i det ofta återkommande slags kasus, som jag nyss nämnde. För öfrigt är skilnaden i realiteten icke så stor, om det förhåller sig, såsom en känd författare i svensk finansrätt yttrat, att prostetunnan ursprungligen varit en ersättning åt prostarne för deras besvär med tiondeuppbörden m. m. och, efter dennas upphörande, för deras embetsgöromål i allmänhet. Sedan det ursprungliga ändamålet upphört, hittade man på ett annat. Det är alldeles: såsom det skett med latintvånget, sedan det ursprungliga ändamålet för latinstudiet i skolorna upphört, hittade man på ett nytt skäl, och därför hafva vi den latinska grundskatten kvar; så är det också med prostetunnan.

Se, det förhåller sig så, att posttjenstemännen icke hafva så starkt ryggstöd som kontraktsprostarne, hvilka hafva biskopen till morbror, för att icke säga biskopen och konsistoriales till morbröder. Kontraktsprostarne äro således i en helt annan ställning än fattiga posttjenstemän.

Den förmånen att hafva ett starkt ryggstöd tillkommer äfven

en annan grupp af embetsmän, till hvilken jag nu skall öfvergå, därför att vi med afseende å dem hafva icke endast en analogi, såsom i fråga om prostetunnorna, utan samma, alldeles likartade sak, nemligen uppberdsprovision att tala om. Konsistorienotarierna hafva samma starka stöd i samma släktskapsförhållande, som jag nyss nämnde, och detta har bekommit dem synnerligen väl. Jag vet icke, hvart jag skall vända mig för att tillönska posttjenstemännen samma parentage. Kammarens ledamöter torde allmänt erinra sig, att konsistorienotarierna enligt ett kongl. cirkulär af år 1844 erhöilo rätt till uppberdsprovision på kollektmedel. I följd af vissa omständigheter, som väl åtskilliga af kammarens ledamöter torde hafva i minnet, väcktes vid 1871 års riksdag fråga om afskaffande af konsistorienotariernas uppberdsprovision å uppberd å kollekter t. ex. för sjuka och sårade i fält o. s. v. Då yttrade Riksdagen i sin med anledning häraf aflättna skrifvelse till Kongl. Maj:t, att Riksdagen fann det ostridigt, att uppberdsprovisionen å kollektmedel utgjorde en del af den för tjänsternas skötande anslagna aflöning, hvarför Riksdagen icke ansåg sig kunna begära något annat, än att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida all rätt till uppberdsprovision å kollektmedel kunde borttagas för dem, som hädanefter utnämndes till konsistorienotarietjänst. Här är således, såsom jag nyss sade, icke endast en analogi, utan en fullkomlig likhet: det är fråga om uppberdsprovision i det ena fallet som i det andra. Denna uppberdsprovision har, ehuru till sitt belopp något osäker, tagits i beräkning vid bestämmandet af den fixa lönen, och Riksdagen har uttryckligt erkänt, att, när så är förhållandet, en sådan provision icke kan borttagas utan ersättning i annat fall än vid ombyte af tjensteinnehafvare.

Den skrifvelse, som 1871 års Riksdag aflät till Kongl. Maj:t, hade sedermera hvilat i Kongl. Maj:ts faderliga och fridfulla sköte in på elfte året, då fråga om konsistorienotariernas uppberdsprovision å nyo väcktes vid 1882 års riksdag, denna gång i större omfattning än 1871, då det varit fråga endast om uppberdsprovision å kollektmedel. Jag hade bort nämna, att, när 1871 förslaget till skrifvelse debatterades, ingen menniska ifrågasatte, huru stor förbittringen på flera håll än kunde vara öfver denna uppberdsprovision i vissa på sin tid mycket omtalade fall, att man skulle utan ersättning få taga den från de dåvarande innehafvarne. Derom kan jag hänvisa till yttranden af åtskilliga ledamöter i denna kammare, hvilka uttryckligen förklarade sig för motsatsen, nemligen att ersättning skulle gifvas. Det var, om jag icke missminner mig, ledamöterna af kammaren Uhr, Sven Nilsson i Österslöf och Åke Andersson samt möjligen flere.

Jag återvänder till 1882 års riksdag. Då väcktes, såsom jag nyss nämnde, frågan i något större omfattning, men någon skrifvelse till Kongl. Maj:t kom icke till stånd af den anledning, att båda kamrarne stannade i olika beslut, emedan Andra Kammaren

Ang. höjning af anslaget till uppberds- och frimärkesprovision.

(Forts.)

Ang. höjning i sitt förslag till skrivelse insköt orden »utan statsverkets be-
 af anslaget till tungande», under det att Första Kammaren godkände utskottets
 uppbörds- och förslag oförändradt. Båda kamrarna voro således ense om att skriva
 frimärkes- till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning, huruledes man skulle
 provision. kunna få konsistorienotariernas uppbördsprovision i vissa fall af-
 (Forts.) skaffad och i vissa fall så mycket nedsatt, att den kunde anses
 skäligen motsvara det med uppbörden förenade besvär. Men skrif-
 velsen föll, såsom sagdt, på det af Andra Kammaren inskjutna
 vilkoret. Dermed menades emellertid alldeles icke, att man skulle
 i vissa fall främtaga konsistorienotarierna och i andra fall för dem
 minska en uppbördsprovision, hvilken man erkände tillkomma dem
 såsom en dem i behörig ordning förlänad löneförmån. Man ville
 blott garantera sig mot en kongl. proposition om uppförande i bud-
 geten af ett ersättningsanslag. Derför hänvisade t. ex. herrar
 Carl Anders Larsson, Carl Ifvarsson och Nils Petersson i Runtorp
 till biskopslöneregleringsfonden och presterskapets lönereglerings-
 fond. Ingen ifrågasatte annat, än att ersättning skulle gifvas;
 men, som sagdt, någon skrivelse kom af det anförda skälet icke
 till stånd.

En annan analogi än den, med hvilken jag började, torde det
 också tillåtas mig att anföra, ty den utvisar samma åsigt. Det
 handlar äfven här om en till beloppet obestämd, vexlande och
 något osäker inkomst, som emellertid har vid bestämmandet af den
 fixa lönen tagits i beräkning och som därför också utaf Riksdagen
 har erkänts icke kunna afskaffas eller minskas utan full ersätt-
 ning. Det är för öfrigt så mycket mera skäl att anföra detta,
 som framställningen om denna sak, i syfte att förebygga en för-
 utsedd orätt för ett antal embets- och tjänstemän, skedde genom
 Riksdagens eget, icke af Kongl. Maj:t föranledda initiativ.

Såsom hvar och en af kammarens ledamöter mycket väl vet,
 ha vi på andra hufvudtiteln ett anslag — jag tror, att det nu är
 84,000 kronor; det var ursprungligen 160,000 kronor — till er-
 sättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem
 genom den nya strafflagens införande frångångna bötesandelar.
 Sedan nemligen 1862—63 års Riksdag bifallit propositionen om
 ny strafflag, hvilken bestämde, att alla enligt den lagen utgående
 böter skulle tillfalla kronan, blef derutaf följden, att ett antal
 embets- och tjänstemän, för att icke tala om åtskilliga kommuner
 och allmänna inrättningar, skulle komma att förlora en mer eller
 mindre betydlig inkomst, nemligen genom dem frångående bötes-
 andelar. Då var det Riksdagen sjelf, som visade sig angelägen
 att i god tid, och på det att icke under ett enda år en sådan
 minskning skulle komma att inträffa, dels i skrivelse den 21
 oktober 1863 till Kongl. Maj:t göra framställning om utredning
 och förslag rörande denna fråga till nästkommande Riksdag, dels
 ock, enär detta i allt fall skulle medföra något uppskof, vidtaga
 en provisorisk åtgärd, för att ersättning till alla de intresserade

skulle komma att utgå genast från och med den nya strafflagens trädande i kraft den 1 januari 1865. Detta var, må man väl säga, synnerligen uppmärksamt, samvetsgrant och grannlaga. Riksdagen yttrar i denna skrivelse — och det förtjenar att ihågkommas — följande: »Utan tvifvel är det en enkel fordran af rättvisa, att de embets- och tjenstemän, hvilka till följd af den nya strafflagens ofvanberörda stadgande gå i mistning af de inkomster, som varit beroende på beståndet af här ofvan anmärkta föreskrifter om böternas fördelning, af statsverket erhålla full ersättning för sålunda inträffad minskning i deras påräknade inkomster af tjensten» o. s. v. Och för att icke ens något afbrott häruti skulle inträffa, tillkännagåfvo Rikets Ständer, att de hade af eget initiativ beslutit att, intill dess saken kunde närmare regleras på basis af proposition från Kongl. Maj:t, »såsom ersättning för de förluster, som till följd af strafflagens innehåll, att deri stadgade böter böra kronan tillfalla, kunna drabba personer, menigheter eller allmänna inrättningar, må af inflytande bötesmedel, från och med det år den nya strafflagen träder i verksamhet, tills vidare dem tilläggas ett belopp, motsvarande hvad de efter medelberäkning för senaste fem år hitintills årligen uppburit». Genom denna Riksdagens åtgärd 1863 var det således garanteradt, att icke något afbrott skulle inträffa mellan den tid, då bötesandelarne upphörde, och den tid, då ersättning för dessa bötesandelar kunde på grund af Kongl. Maj:ts utredning och proposition vederbörande tillerkännas, utan vidtog Riksdagen i sådant syfte den provisoriska åtgärd, som jag nyss nämnde.

Jag kan således, med åberopande af dessa exempel, icke säga annat, än att, om Riksdagen nu skulle vägra sitt bifall till hvad Kongl. Maj:t här har föreslagit, Riksdagen dermed skulle kasta öfver bord en grundsats, som den sjelf förut har uttryckligen erkänt såsom giltig och förbindande. Det faller mig icke in att ett enda ögonblick hysa något tvifvel om, att de, som förfäktat reservanternas mening, hafva den fulla öfvertygelsen, att de dermed förfarit riktigt; men med den uppfattning, jag har, och under hänvisning till hvad jag nu har anfört, måste jag anse det från min sida vara att med öppna ögon begå en orättvisa, om jag skulle ansluta mig till reservanternas förslag, och jag anhåller därför om bifall till utskottets hemställan.

Herr Pettersson i Påboda: Herr talman, mina herrar! Det kan icke vara min afsigt att upptaga till bemötande allt det, som här blifvit sagdt mot reservanternas förslag, äfven om jag skulle kunna det, hvilket jag nu icke kan. Jag vill i alla fall först som sist säga, att jag ansluter mig till det af denna kammars reservanter framställda förslag.

Det har, särskildt under senare delen af diskussionen, gått derhän, att man gjort denna fråga rent af till en rättsfråga. I

*Ang. höjning
af anslaget till
uppbörda- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)*

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.

(Forts.)

synnerhet har den senaste talarens hela argumentation gått ut på att göra den till en rättsfråga, så att ett bifall till reservanternas förslag skulle vara ett orättfärdigt ingrepp uti de posttjenstemäns rättigheter, om hvilka här är fråga. Jag vill emellertid allra först fästa herrarnes uppmärksamhet uppå, att den senaste talaren, just när han slutade sitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag, så att säga, satte en häfstång under hela sin argumentation och välte omkull hela byggnaden. Men, säger man, huru kan någon påstå detta? Jo, är det en rättighet för de ifrågavarande äldre posttjenstemännen att, huru uppbörden än kommer att ökas, huru stark utvecklingen än kommer att blifva, ensamma få uppbära hela denna uppbördsprovision och taga den för sin egen räkning — är detta en rättighet år 1899, så är det naturligtvis en rättighet äfven år 1900. Men nu har utskottet icke föreslagit, att dessa tjenstemän skulle få ersättning i förhållande till den ökade uppbördsprovision, som kan förekomma år 1900 eller 1901, utan utskottet har just fastslagit året 1899. Jag kan icke finna annat, än att detta är rent godtycke, under förutsättning af den grundsatsen, att det är en rättsfråga, man har att göra med. Utskottet har icke sagt, att detta är en rättsfråga, utan — så vidt jag kan läsa — att utskottet »finner det vara med *billighet* öfverensstämmande», att dessa tjenstemän få ersättning. Utskottet har ansett det vara billigt och har således stödt hela sitt yrkande just på billighetsskal. Under sådana förhållanden har utskottet varit i sin goda rätt att göra denna inskränkning i Kongl. Maj:ts förslag, nemligen att man vid sina beräkningar skulle utgå från just det sistförflutna året. Men skall man förfäktas den meningen, att det är en rättsfråga och att de förutvarande ordinarie tjensteinnehafvarne skola ensamma för sig hafva privilegium på att få dela den uppbördsprovision, som kan följa af en ökad utveckling och omsättning inom postverket, så går det icke an att handla på det sätt, som utskottet här gjort.

Man har talat om den ofantliga minskning i inkomster, som skulle uppstå för de förutvarande tjensteinnehafvarne genom tillsättandet förra året af 143 nya postexpeditörstjenster, och ansett, att denna minskning skulle uppgå till 35,000 kronor. Men då har man icke talat om, att Kongl. Maj:t föreslagit och utskottet tillstyrkt, att anslaget till uppbörds- och frimärkesprovision för nästa år måtte ökas med 15,000 kronor, just därför att uppbörden ökas och provisionen således blir större. Dessa 15,000 kronor skola väl också fördelas på tjenstemännen: postmästare, postkontrollörer och postexpeditörer. Alltså skulle, så vidt jag kan förstå, redan första året minskningen ersättas till hälften. Går det så hastigt, tror jag icke, att det finnes stora skäl för att nu vidtaga en sådan åtgärd som att anvisa 35,000 kronor för detta ändamål.

En annan omständighet skall jag också be att få påpeka. Det

är här fråga om, att endast de förutvarande ordinarie tjänsteinnehafvarne skulle få ersättning: Men om man här får tala om orättfärdighet, månne man icke genom detta begår en ny orättfärdighet? Följden häraf skulle naturligtvis blifva, att — om man har två postexpeditörer, tjänstgörande vid samma postkontor och tillhörande samma lönegrad, af hvilka den ene blifvit befördrad till tjänsten t. ex. i början af år 1899 och den andre år 1900 — den förre kommer i åtnjutande af betydligt högre lön än den senare. Jag förstår icke, huru mycket släktskap ett sådant förfarande kan hafva med rättvisa och rättfärdighet, men detta är följden.

Ang. höjning af anslaget till uppbörds- och frimärkesprovision.

(Forts.)

Det var en talare på skånebänken, som gaf en annan talare på samma bänk en lindrig tillrättavisning, därför att han skulle hafva framställt mindre tillförlitliga uppgifter. Jag skall be att få upplysa herrarne derom, att just den senare talaren på skånebänken lemnade mycket otillförlitliga uppgifter. Han sade nemligen, att löneregleringen för posttjänstemännen var gällande sedan år 1874 och således temligen gammal och antiqverad. I sjelfva verket förhåller det sig så, att för ordinarie tjänstemän och betjente vid postkontoren och postexpeditionerna är den fasta kontanta lönen, bestående af lön, tjänstgöringspenningar och ålderstillägg, till beloppet bestämd senast vid 1886 års riksdag och utgår enligt stat, som af Kongl. Maj:t blifvit faststald den 4 juni 1886. Denna stat är således ingalunda af så gammalt datum.

Det var vidare en talare på vermlandsbänken, som sade, att man hade infört en alldeles ny princip, då man inrättade dessa 143 nya postexpeditörstjänster och lät deras innehafvare få del i frimärkesprovisionen. Jag förstår icke, att det kan vara en ny princip att inrätta nya ordinarie tjänster, något, som herrarne för öfrigt samt och synnerligen många år talat om och varit med på. Jag förstår icke hvad det är för en ny princip att, när arbetet inom ett embetsverk ökas och förvaltningen utvecklas, tillsätta nya ordinarie tjänstemän. Det är heller icke ny princip, att dessa nya ordinarie tjänstemän också få del af de frukter, som deras arbete medför.

En annan talare, äfven han å vermlandsbänken, påstod, att arbetet för de gamla innehafvarne af tjänster snarare blir ökad än minskadt derigenom, att man tillsätter nya ordinarie tjänstemän. Det är verkligen ett resonnement, som jag för min del icke förstår. Man måste väl antaga, att, när en person får en ordinarie befattning och är kompetent att sköta den, han också bär ansvaret och tungan af denna ordinarie befattning och delar med de förutvarande gamla innehafvarne både arbetet och ansvaret. Jag kan således icke inse, att det finnes något skäl för ett sådant resonnement.

Jag vill icke längre uppehålla kammarens tid, utan ber endast att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.
(Forts.)

Herr Ivar Månsson: Ja, herr talman, jag skall icke säga många ord, utan jag vill endast med anledning af herr Darins yttrande göra ett par anmärkningar.

Han åberopade sig nemligen på mitt uttalande vid förra årets riksdag och påstod, att jag då i viss mån hade varit för den sak, som nu föreligger. Jag ber emellertid att gent emot honom få uppläsa ett stycke af nämnda anförande, och jag tror då, att kammaren lätt skall finna, hur det egentligen här vid lag förhåller sig.

Efter att hafva resonerat rörande frågan i allmänhet, yttrade jag, att jag ansåg, att densamma skulle komma att framdeles utredas på det sättet, att — såsom nu också har skett — en komité blefve tillsatt, så att vi kunde se löneregleringsfrågan i hela dess omfattning. Sedan fortsätter jag: »Jag kan, såsom jag förut nämnt, icke se, huru det skall kunna vara möjligt för utskottet att framkomma med förslag om anvisande af ett sådant extra anslag, som här blifvit ifrågasatt. För öfrigt ber jag att för min del få säga, att, så vidt jag nu kan se, jag skulle komma att alldeles bestämdt motsätta mig ett sådant tillvägagående. Det skulle nemligen vara ett i fråga om aflöningssätt alldeles nytt förfarande att låta dem, som nu hafva större inkomst, orubbadt behålla denna och i stället anvisa ett särskildt anslag för de nytillkomna tjänstemännen. Jag anser detta vara fullkomligt origtigt, och jag vill till och med alldeles bestämdt förklara, att jag icke kan vara med om ett sådant tillvägagående.»

Men huru kan då någon komma och säga, att jag nu har en afvikande mening. Jag anser, att i dessa ord är min åsigt tydligt uttalad och att den äfven står i öfverensstämmelse med hvad jag nu sagt. Jag förstår verkligen icke, huru man af detta anförande kan få fram en sådan contenta, som den nämnde talarren fått.

Herr talman, det var endast detta jag ville säga, för att visa, att jag icke gjort mig skyldig till att ha ändrat åsigt från det ena året till det andra. Sådant är ju icke omöjligt, men man kan ju bevisa origtigheten af detta påstående, såsom här varit förhållandet.

Herr Boëthius: Jag har begärt ordet närmast med anledning af ett yttrande af en representant på dalabänken, att det här var fråga om embetsmän, som togo lönen, under det att andra utträttade arbetet. Det är detta yttrande, som jag ansett icke böra stå utan protest.

Det innebär väl nemligen, att hittillsvarande ordinarie post-expeditörer toge lön för arbete, som utföres af de extra ordinarie. Kan någon emellertid påstå, att det är dessa ordinarie postexpeditörer, som hafva ordnat saken så, att en del af arbetet förrättas

af extra ordinarie utan provision? Kan man verkligen påstå något sådant? Kan man icke göra det, så har man icke heller rättighet att framkasta en beskyllning sådan som denna. Det är myndigheterna och sist Riksdagen, som det beror på, att det finnes så många extra ordinarie postexpeditörer. Tro herrarne verkligen, att här ett beslut skulle kunna genomdrivas om att på en gång sätta alla extra ordinarie postexpeditörer på ordinarie stat med tillräcklig, fast lön? Hvad skulle de ärade reservanterna hafva sagt, om man kommit med ett dylikt förslag? Men därför att icke alla kunnat sättas på ordinarie stat, hafva dessa abnorma löneförhållanden inträdt, förhållanden, som nu ledt till denna uppenbara orättvisa. Jag för min del hoppas ock, att denna kammare därför icke skall tveka att råda bot på en orättvisa, som uppkommit genom ett förbiseende af förra årets statsutskott.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr A. Hedin i Stockholm: Herr talman! Den ärade ledamot af kammaren, som fick ordet omedelbart efter mig, visade mig den vänligheten att söka upplysa mig om, huru jag skall bära mig åt för att bygga en argumentation så, att den blir hållbar. Jag har aldrig förut erfarit något behof af handledning i det fallet, och jag har icke heller af hvad han anförde fått någon anledning att nu i dag förändra denna min mening.

Jag torde nemligen få erinra honom derom, att ordet »rättvisa» i fråga om dessa posttjenstemän har jag använt i alldeles enahanda betydelse som Riksdagen sjelf, så väl när den vid det tillfälle, jag omnämnt, erkände konsistorienotariernas rätt till uppborrdsprovision å kollektivmedel som ock i åtskilliga andra fall.

Dessutom vill jag säga, att den, som tror sig särskildt kallad att undervisa andra uti en logisk argumentation, icke bör göra sig skyldig till den dubbeltydighet, som uppstår, då man icke skiljer mellan sådana rättigheter — kallade så med ett fullkomligt riktigt namn — som kunna och sådana, som icke kunna utkrävas genom process.

Herr von Krusenstjerna: I följd deraf, att flera Kongl. Maj:ts framställningar, i afseende å hvilka jag varit föredragande, hafva varit före i medkammaren under förmiddagens lopp, har jag icke haft tillfälle att vara närvarande här under den föregående diskussionen och har sålunda icke fått höra de skäl, som blifvit anförda för och emot Kongl. Maj:ts förslag. Men såsom postchef de jure, om än för närvarande icke de facto, har jag ansett det vara min pligt att lägga kammarens ledamöter varmt på hjertat vigten af den nu gjorda framställningen.

Uppflytningen af 143 extra biträden till ordinarie postexpeditörer har icke för de å kontoren anställda postmästarne och ordi-

Ang. höjning
af anslaget till
uppbörds- och
frimärkes-
provision.

narie postexpeditörerna medfört en enda dags eller ens en enda timmes lindring i göromålen. Men visst är, att det medfört för dem en minskning i deras förut — det kunna vi vara ense om — icke rimligt tillmätta inkomster.

(Forts.)

Här synes mig vara fråga om en verklig gärd af rättvisa, och det är därför, herr talman, som jag förenar mig med de många, som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr Darin: Jag ber endast att med några ord få vända mig mot herr Ivar Månsson i anledning af hans yttrande, att jag gjort mig skyldig till att origtigt citera hans ord vid förra riksdagen i denna fråga. Det är naturligtvis af största vikt för mig, att det blir klart för kammaren, att jag icke har anfört något, som jag icke kan stå för.

Vi hafva citerat olika delar af hans anförande, och deraf kommer divergensen. Jag har citerat den del af hans anförande, der det heter: »Jag kan mycket väl fatta, att det finnes ledamöter af denna kammare, som fästa mycket stort afseende vid det förhållandet, att till följd af inrättandet utaf nya ordinarie postexpeditörsbefattningar någon förändring uppkommer i aflöningsförhållandena för de förutvarande postförvaltarna och postexpeditörerna.» Vidare hänvisade jag äfven till det, som följer strax derpå: »Jag ber dock att få säga, att för mig framstår orättvisan icke så bjert.» Jag tror därför, att hvad jag nyss sade är väl grundadt. Vidare uttalar han der den förhoppningen, att kammaren måtte för den gången bifalla hvad statsutskottet hemställt. I detta fall anser jag mig således icke ha någonting att förebrå mig.

Deremot måste jag medgifva, att jag i ett annat afseende har någonting att förebrå mig, nemligen i fråga om det, som en talare på kalmarlänsbanken påvisade. I mitt förra anförande åberopade jag nemligen den löneroglering för postverket, som uppgjordes år 1874 — det finnes nemligen en löneroglering af detta år, utom den af senare datum —, men jag förblandade dervid lönerogleringen med den fastställelse af grunderna för åtnjutande af uppbörds- och frimärkesprovisionen, som kom till stånd i sammanhang med lönerogleringen år 1873 och som sedan tillämpats från och med 1874. Jag är angelägen om att rätta mitt misstag i detta afseende.

Herr Pettersson i Påboda: Herr talman, mina herrar! Jag ber endast att med anledning af hvad den ärade representanten på stockholmsbanken nyss yttrade direkt till mig få uttala som min mening, att om man i en diskussion nödgas uttala en uppfattning, som strider mot det, som en föregående talare yttrat, är detta icke liktydigt med en undervisning. Jag ber därför få protestera mot det der talet om undervisning, äfven om jag har uttalat en mot en annan motsatt åsigt.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels bifall till den af herr Pehrson i Törneryd m. fl. vid denna punkt afgifna reservation. Herr talmannen, som nu gaf propositon å nämnda yrkanden, fann det förstnämnda vara med öfvervägande ja besvaradt. Votering begärdes likväl, hvilken ock egde rum efter följande, nu anslogna och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 8 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit den af herr P. Pehrson i Törneryd m. fl. vid denna punkt afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Omröstningen utvisade 107 ja mot 84 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkten 2.

Bifölls jemväl.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,11 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.
